

KRIMINALOMSORGEN

Småskrift

Evalueringsrapport VINN Samtalegruppe for kvinner

**- basert på datamateriale fra norske
og svenske enheter 2006-2007**

Per Kristian Granheim

Nr. 1/2007

KRIMINALOMSORGEN

Evalueringsrapport

VINN

Samtalegruppe for kvinner

**- basert på datamateriale fra norske
og svenske enheter 2006-2007**

Per Kristian Granheim

**Kriminalomsorgens utdanningscenter KRUS
2007**

Kriminalomsorgens utdanningscenter KRUS
Boks 6138 Etterstad,
0602 Oslo, Norge

www.krus.no

Copyright: Kriminalomsorgens utdanningscenter KRUS, Oslo 2006
I serien: Småskrift
Småskrift 1/2007
ISSN 1890-0348
ISBN 978-82-91910-73-7

Det må ikke kopieres fra denne bok i strid med åndsverkloven eller avtaler om kopiering inngått med KOPINOR, interesseorgan for rettighetshavere til åndsverk. Kopiering i strid med lov eller avtale kan medføre erstatningsansvar og inndragning og kan straffes med bøter og fengsel.

Forord

Denne rapporten er skrevet av Per Kristian Granheim. Han var engasjert av Kriminalomsorgens utdanningssenter (KRUS) våren 2007 for å sammenfatte resultater fra programmet "VINN - samtalegrupper for kvinner".

VINN gjennomføres i fem kvinnefengsler og ved et friomsorgskontor i Sverige. I Norge gjennomføres VINN i seks fengsler og ved to friomsorgskontorer. I Russland har to oppdragelseskolonier (fengsler) tatt i bruk programmet.

Vi håper at resultatene og forslagene i denne rapporten kan bidra til ytterligere forbedringer og utvikling av programmet. Et viktig resultat er at nær sagt alle deltakerne blant de dømte kvinnene som har deltatt, svarer at de vil anbefale programmet til andre.

Torunn Højdahl takkes for engasjement og innspill. Gruppelederne takkes for å ha gjennomført samtalegruppene på en god måte.

En spesiell takk til alle dere som har delt tanker og følelser knyttet til temaer i VINN.

Dere ønskes lykke til videre!

Harald Føsker
Direktør

Oktober 2007

Forfatterens forord

Denne rapporten ble skrevet på oppdrag fra Kriminalomsorgens utdanningscenter (KRUS).

Takk til Torunn Højdahl som har bidratt med teori og gitt viktige og gode innspill. Ragnar Kristoffersen takkes for statistiske data om kvinner i fengsel og henvisninger til relevant forskningslitteratur. Gunnhild Hagberg-Karlsen har språkvasket rapporten. Ulla Stockman, prosjektleder for VINN i Sverige, takkes for å ha lest og kommentert rapporten.

Rapporten tar utgangspunkt i tre tilbakemeldingsforhold: Deltakernes egne tilbakemeldinger i form av et spørreskjema etter de har gjennomført VINN, instruktørens tilbakemeldingsrapporter, samt erfaringsseminar avholdt 12.-14. juni ved KRUS.

Tilbakemeldingsmaterialet kommer fra enheter i Norge og Sverige. VINN er også er oversatt til russisk, og man er i gang med et samarbeid med enheter i Russland. Disse er i startfasen av å evaluere og implementere programmet og følgelig foreligger det ikke tilstrekkelig med tilbakemeldinger fra disse enhetene til at de har blitt inkludert i den foreliggende rapporten.

Per Kristian Granheim
Master i psykologi

Oktober 2007

Sammendrag

Denne rapporten er hovedsakelig basert på en surveyundersøkelse, fylt ut av gruppedeltakere i kvinneprogrammet VINN i etterkant av programgjennomføringer i 2006 og første kvartal 2007. Undersøkelsen omfatter deltakere fra Hinseberg, Sagsjön, Färingsö og Ystad fengsler i Sverige, og fra fengslene Ravneberget, Sandefjord, Bredtveit, Stavanger og Trondheim samt friomsorgen i Akershus i Norge.

VINN er et fleksibelt gruppesamtaleprogram med en temasammensetting spesielt tilpasset kvinners behov. Målsettingen er at kvinnene styrkes i evnen til å foreta valg som gir bedre livskvalitet, herunder reduksjon av kriminalitet og vold. Videre at kvinnene får økt bevissthet om forholdet mellom rusmisbruk, vold og kriminalitet.

Spørsmålene som besvares i denne rapporten er hvordan deltakerne vurderer programmet, hvilket utbytte de har hatt av de ulike temaene og generelt hva de syntes om VINN.

VINN består av en håndbok for gruppeledere og et arbeidshefte for gruppedeltakere. Gruppelederne kan velge mellom ulike temaer, som spenner over flere aspekter ved livssituasjonen til kvinner. Temaene er: "Identitet og selvbylde. Hvem er jeg?", "Åpenhet og kommunikasjon", "Endring og valg", "Rus og avhengighet", "Barn", "Sorg og tap", "Grenser", "Sinne", "Vold" og "Nettverk og relasjoner". I tillegg er det en introduksjonssamling og en avsluttende samling (Højdahl & Størksen 2004 og 2006).

VINN kan beskrives som multimodalt, det vil si at det tar for seg en rekke temaer og bygger på flere teoretiske modeller. VINN har grunnlag i et menneskesyn innenfor humanistisk psykologi. Pedagogisk bygger VINN på tenkningen i den motiverende samtale (Miller & Rollnick 2002) og teori om stadier i endringsprosesser (endrings sirkelen) opprinnelig utviklet av Prochaska, DiClemente og Norcross (1992). Denne tradisjonen har arbeidet fram en modell for forståelse av motivasjon og atferdsendring. Programmet kan plasseres innenfor det som omtales CBT (Cognitive behavioural theory), eller kognitiv-adferdsterapi på norsk.

I Norden utgjør kvinner 5-6 % av de innsatte i fengsler, og 8-12 % av dømte til samfunnsstraff. I 2006 var det innsatt 156 kvinner (på en gitt dag), i fengsel i Norge, fordelt på 24 enheter. I Sverige var det ca. 250 innsatte fordelt på fem fengsler. Den spredte soningen i Norge samt korte dommer medfører at det er

krevene å samle kvinner i gruppe fordi det kan være fra 1-3 kvinner samtidig som gjennomfører straff på en enhet.

Temaene som inngår i VINN har støtte i internasjonal forskning. Desrosiers og Senter skriver i en artikkel at kvinner i fengsler i større grad enn mannlige innsatte har en traumatisk forhistorie med depresjoner, gynekologiske og seksualrelaterte problemer. Mellom 70-85 % har misbrukt alkohol eller narkotika. Mange har levd i fattigdom, er underernærte, har dårlig tannhelse og posttraumatisk stressyndrom. På grunn av færre fengselsplasser soner kvinner ofte langt fra sine barn og familie. Disse karakteristika ved kvinnene indikerer at de trenger program som er spesielt tilpasset for dem (Desrosiers & Senter 2007). Det finnes ikke tilsvarende nordiske undersøkelser, men liknende tendenser beskrives av Lindberg (2005).

44 % av de svenske VINN-deltakerne har en domslengde på mer enn 2 år, men kun en av de norske deltakerne har en domslengde på mer enn 2 år. I Sverige er de fleste deltakerne eldre enn 40 år. I Norge er det en noe mer jevn fordeling mellom alderstrinnene.

Deltakerne har generelt skåret høyt på samtlige tema i VINN, hvilket indikerer at de fleste har hatt stort utbytte av programmet. De hevder å ha fått en bedre innsikt og forståelse av sin livssituasjon relatert til de temaene som ble gjennomgått i gruppene. Det er likevel viktig å være noe forsiktig med å trekke langsiktige konklusjoner fordi det ikke foreligger noen strukturert oppfølging av hvordan deltakerne i ettertid har dratt nytte av programmet. En av deltakerne uttrykker seg slik: *"Men det er vanskelig å endre livet sitt når man står på ingenting"*.

De fire temaene som flest syntes var best var "Vold", "Sorg og tap", "Rus og avhengighet" og "Endring og valg". Men deltakerne opplever at det har vært for lite tid til rådighet på disse temaene.

Generelt er skårene i Sverige noe høyere enn i Norge. Når det gjelder å anbefale programmet til andre, har samtlige i de svenske enhetene sagt seg helt enig i det. Gjennomsnittsskåren i Norge er også tilnærmet maksimal, altså helt enig.

Deltakere som var i grupper med både mannlig og kvinnelig instruktør, opplevde at nettopp det hadde vært en fordel. Flere av kvinnene har dårlige erfaringer med menn, og finner det positivt å bli møtt med respekt av en mannlig gruppeleder.

En kritisk faktor i gjennomføringen av programmet er at mange av programinstruktørene, spesielt i Sverige, ikke har fått tilstrekkelig prosess- eller metodisk veiledning i forbindelse med rekruttering av deltakere, eller mens de har gjennomført programmet i perioden mars 2006 - april 2007). Dette er ikke i tråd med de kravene som er beskrevet i håndboka (Højdahl & Størksen 2006:16). I Norge variere omfanget av veiledning fra enhet til enhet.

Anbefalinger:

- Det må sørges for bedre oppfølging av de *gruppedeltakere* som har behov for det, underveis og i etterkant av programmet.
- Det bør settes av lenger tid til de tyngste temaene "Endring og valg", "Rus og avhengighet", "Sorg og tap" og "Vold".
- Programmet bør inngå i den domfeltes straffegjennomførings- eller framtidsplan, og ses i sammenheng med andre program eller tiltak for å sikre en opplevelse av sammenheng og "rød tråd".
- Ta i bruk de to nye temaene "Økonomi" og "Seksualitet".
- Implementering av programmet bør forbedres på den enkelte enhet.
- *Gruppelederne* må gis veiledning og styrke sin kompetanse om gruppeprosess. De trenger veiledning på hvordan de skal håndtere kvinner som er i følelsemessige vanskelige situasjoner i løpet av programgjennomføringen og i etterkant av programmet. Det anbefales å tilrettelegge for f.eks. telefonisk eller (web-basert) e-veiledning.
- Det er behov for å forbedre evalueringsgrunnlaget for VINN.

Abstract

This report is mainly based on a survey filled out by the group participants in the women's program VINN after completion of the program in 2006 and the first quarter of 2007. The survey includes participants from the Swedish prisons Hinseberg, Sagsjöen, Färingsö and Ystad, and the Norwegian prisons Ravneberget, Sandefjord, Bredtveit; Stavanger and Trondheim as well as the Probation Service of the county of Akershus (Norway).

The questions answered in this report are the participants evaluation of the program, the benefit they have had from the various topics and what they think about VINN in general.

VINN is a flexible and focused support group program with a composition of topics especially adapted for women's needs. The primary objective of the program is to build the women's ability to make more adequate choices leading to a better life in general with e.g. less abuse of alcohol and drugs and reduction in crime and violence. A concurrent objective is to increase the women's awareness of the relation between drug abuse, violence and crime.

The facilitators may choose between different topics that cover several aspects of the life of women: "Identity and self-esteem", "Openness and communication", "Change and choice", "Substance abuse and dependency", "Children", "Grief and loss", "Boundaries in relationships", "Anger", "Violence" and "Network and relationships". In addition there are an introductory gathering and a closing gathering (Højdahl & Størksen 2004, 2006).

The program may be described as multimodal in the sense that it deals with various topics and is based on several theoretical models. The VINN-program is based on a view of human beings found within humanistic psychology and is pedagogically built on the line of thought in Motivational Interviewing (Miller & Rollnick 2002) and the theory of the different stages in a process of change originally developed by Prochaska, DiClemente and Norcross (1992). The last mentioned tradition has brought forth a model for understanding motivation and behavioural change. The program can be placed within CBT (Cognitive Behavioural Therapy).

5-6 % of the inmates in the Nordic countries are women. The average age of inmates in Norway and Sweden are 34-36 years. In 2006 there were 156 women inmates (on a certain day) in 24 different prisons in Norway. In Sweden there were 250 female inmates spread over 5 different prisons. The spread of serving

location in Norway along with short sentences makes it difficult to gather women for a group; there might not be more than 1-3 women serving at the same time in a unit. 8-12 % of those who serve a community sentence are women.

The choice of topics for VINN has support in international research. Desrosiers and Senter (2007) write in an article that incarcerated women, to a larger degree than incarcerated men, have a traumatic prehistory with depression, gynaecological and sexually related problems. Between 70-85 % have abused alcohol or drugs. Many have been living in poverty, are undernourished, have bad dental health and posttraumatic stress disorder. Due to few prison accommodations, women often serve sentence far away from their children and family. These characteristics of women inmates indicate that they have need of programs especially developed for them. (Desrosiers & Senter 2007).

44 % of the Swedish participants, but only one of the Norwegian participants, have a sentence duration of 2 years or more. In Sweden the majority of the participants are older than 40 years of age. In Norway they are a more evenly spread age wise.

The participants have in general a high score with regards to all of the topics of VINN, which indicates that they have had great benefits from the program. They claimed to have gained better insight and understanding of the aspects of their life-situation related to the topics their group went through. However it is important to be cautious about drawing any long-term conclusions, as there is no structured follow-up on the participants' future benefits from the program.

The four topics regarded as the best were "Violence", "Grief and Loss", "Intoxication and Addiction" and "Change and Choice". An important result is that the participants experienced that there was too little time at their disposal with regards to these four most demanding topics. The scores from Sweden are in general higher than the scores from Norway. All of the Swedish participants agreed in recommending the program to others. The average score in Norway on this question were also approximately maximal. Participants in groups with both male and female instructors experienced this in itself as an advantage. Several of the women have had bad experiences with men and find it positive to be met with respect from a male instructor.

A critical factor is that the program-instructors in Sweden have not received sufficient process- or methodical supervision while facilitating the program in the period Mars 2006 - April 2007. This is not in accordance with the criteria described in the handbook (Højdhahl & Størksen 2006:16). In Norway the extent of supervision varied from unit to unit.

Recommendations:

- Better follow-up of *the participants* in need, must be provided during and after the program. The program should be incorporated in the single convict's sentence execution or future plan. The program should also be seen in context with other programs or measures taken, so to ensure an experience of coherence.
- Implementation of the program ought to be improved at the single unit.
- *The group-leaders* must be given supervision and strengthen their competence on group-processes. They need supervision on how to handle women in emotionally difficult situations during and after the program. Facilitating telephonic or electronic (web-based) guidance is recommended.
- More time ought to be set aside for the topics "Change and Choice", "Intoxication and Addiction", "Grief and Loss" and "Violence".
- There is a need to improve the basis for evaluation of the VINN-program.
- Two new topics are recommended: "Economy" and "Sexuality".

Innholdsfortegnelse

Forord	3
Forfatterens forord	4
Sammendrag	5
Abstract	8
Innholdsfortegnelse	11
Introduksjon	12
1 Teorigrunnlag for VINN	17
1.1 Kognitiv endringsmetodikk.....	17
1.2 Motiverende samtale	18
1.3 Stadier i endringsprosessen	19
1.4 Innhold og målsetting for VINN	19
2 Spørreskjema	23
2.1 Oppsett og avgrensninger.....	23
2.2 Sammenfatning av deltakernes svar på spørreskjema.....	24
2.3 Resultater.....	27
3 Instruktørrapportene og erfaringssamlingen	44
3.1 Veiledning og oppfølging av gruppeledere.....	45
3.2 Tilstøtende tiltak.....	46
3.3 Målekriterier.....	47
4 Avslutning og anbefalinger	50
4.1 Anbefalinger.....	53
Referanseliste	54
Vedlegg	57
Vedlegg A. Kommentarer til temaene	57
Vedlegg B. Kommentarer til programmet og instruktørene.....	65
Vedlegg C: Spørreskjema /evalueringskjema	70

Introduksjon

VINN-samtalegruppe for kvinner (heretter forkortet til VINN) er rettet spesielt mot kvinner i utsatte posisjoner. Programmer kan benyttes i fengsel, i friomsorg, i rusomsorg eller andre institusjoner med et kvinnelig klientell. VINN består av en håndbok for instruktører og et arbeidshefte for deltakerne. Den siste norske utgaven av VINN er fra 2004 og den svenske utgaven er fra 2006 (Højdahl & Størksen 2004 og 2006)¹.

VINN kan beskrives som multimodalt, dvs. at det tar for seg en rekke temaer og bygger på flere teoretiske modeller. Det at programmet er multimodalt innebærer at det består av ulike aspekter knyttet til en persons liv. Det er altså ikke bare ensidig rettet mot ett spesielt forhold. Multimodalitet har vist seg å ha en bedre virkning enn ensrettede programmer (jfr. f.eks. MacKenzie 2000; Lösel 1995; Lipsey 1995).

VINN har grunnlag i et menneskesyn innenfor humanistisk psykologi (jfr. Håkonsen 2003). Pedagogisk bygger håndboka på tenkningen i den motiverende samtale (Miller & Rollnick 2002) og teori om stadier i endringsprosesser (endrings sirkelen) opprinnelig utviklet av Prochaska, DiClemente og Norcross (1992). Denne tradisjonen har arbeidet fram en modell for forståelse av motivasjon og atferdsendring. Programmet kan plasseres innenfor det som omtales CBT (Cognitive behavioural theory) (se f.eks. Helstrup & Kaufmann 2000, Berge & Repål 2004, se også Brumoen 2000 og Brumoen & Højdahl 2004, 2007). Samtidig vektlegges et løsningsfokus, der man ser på 'unntak' i kvinnens liv, det vil si situasjoner der de har håndtert risikosituasjoner - som rusmisbruk, vold eller kriminalitet i visse perioder i livet (jfr. histogram i temaet "Rus og avhengighet", Højdahl & Størksen 2004:64, 2006:61).

Målsettingen er å styrke kvinnenes evne til å foreta valg som gir bedre livskvalitet, og følgelig å redusere kriminalitet, rusmisbruk og voldsrelaterte hendelser. Dette innebærer også at man får økt bevissthet om forholdet mellom rusmisbruk, vold og kriminalitet (Højdahl & Størksen 2004, 2006).

¹ VINN er også oversatt til russisk og man er i gang med et samarbeid med enheter i Russland, bl.a. i Arkhangelsk, Mozhaisk kolonien i Moskvaregionen og i Mordovia. Disse er i startfasen av å evaluere og implementere programmet og følgelig foreligger det ikke tilstrekkelig med tilbakemeldinger fra disse enhetene.

VINN er fleksibelt i den forstand at gruppeleder sammen med veileder kan velge mellom de temaene som er mest aktuelt for de kvinnene de har i gruppa. Temaene er: "Identitet og selvbilde. Hvem er jeg?", "Åpenhet og kommunikasjon", "Endring og valg", "Rus og avhengighet", "Barn", "Sorg og tap", "Grenser til andre", "Sinne", "Vold", "Nettverk og relasjoner". I tillegg er det en introduksjons- og "bli kjent" samling først og en avsluttende samling helt til sist.

Et viktig utgangspunkt for en evaluering av et kvinneprogram som VINN, er at man tar hensyn til hvilket grunnlag man har for å drive grupper med dømte kvinner, dvs. hva kvinnene er dømt for, hvilke behov de har, hvor de avsoner straffen og hvor lange dommer de har.

I Norden utgjør kvinner mellom 3 -6 % av de innsatte². Flest kvinner i fengsel er mellom 21-40 år. Gjennomsnittsalderen for kvinnelige innsatte de senere årene har vært rundt 34-35 år både i Norge og i Sverige.³

I Sverige var 258 kvinner fengslet på grunn av en *dom* på en bestemt dag, mens det var 118 i Norge (jfr. Kristoffersen 2007). Det daglige middeltallet for innsatte i Norge i januar-mai 2007, var 182 kvinner (inkludert varetekt).

I 2006 var 874 kvinner (ny)innsatt i et fengsel i Norge (649 domsinnsatte og 225 i varetekt). Tallet har vært forholdsvis stabilt de siste 10 årene med 861 nyinnsettelse i 1997. I Norge var gjennomsnittlig effektiv soningstid for kvinner 71 dager.

Norge skiller seg fra andre nordiske landene ved at kvinnene er spredt og plassert ved mange fengsler, til sammen 24 fengsler i 2006. Den spredte soningen i Norge skyldes delvis ønske om å sone nær hjemstedet og kapasitet på ledige plasser. Tre fengsler har kun kvinnelige innsatte (Bredtveit, Sandefjord og Ravneberget). Seks fengsler har periodevis kvinneavdelinger og resten har sporadisk kvinnesoning. Dømte til samfunnsstraff er spredt på nær 40 enheter. Spredningen av kvinnene påvirker muligheten for å samle dem i ei gruppe. For samfunnsstraffen i Norge er andelen kvinner mellom 12-14 %, og kvinneandelen blant dem som er over førti år, er 18 %. Blant unge under 21 år utgjør kvinnene bare 8 % (Højdahl & Kristoffersen 2006). Hovedkriminaliteten for kvinner dømt til straff i Norge var økonomisk kriminalitet (29 %).⁴ Det er verdt å merke seg at nesten annenhver kvinne i Norge er dømt for narkotikarelaterte lovbrudd og nesten hver femte kvinne er dømt for voldskriminalitet (jfr. Etatsregisteret).

² I Danmark er det innsatt mellom 150-200 kvinner, dvs. 3-5 % av belegget. Det finens 3 lukkede fengsler, 12 åpne fengsler og arresthus (varetektsarrestanter). Danmarks største arresthus, Københavns Fængsler, har en kvinneavdeling.

³ Ragnar Kristoffersen ved KRUS holdt et foredrag om statistikk og kvinnesoning den 14. mai 2007 på en erfaringsamling for VINN og kvinner.

⁴ Jfr. Kristoffersens foredrag 2007 og kriminalomsorgens etatsregister.

I Sverige ble 729 kvinner innsatt og 711 løslatt i 2006. Mediantiden var 2 måneder og 19 dager (inkludert varetekt). Kvinner med lange dommer påvirker tallet.⁵ Kvinnene er fordelt på fem fengselsenheter: Hinseberg, Färingsö, Sagsjön, Ljustadalen og Ystad (kvinneavdeling). Hinseberg er det største og har rundt 100 innsatte. Tyveri er det dominerende kvinnelovbruddet, deretter kommer ruspåvirket kjøring og trafikklovbrudd. Cirka 70 % av kvinnene misbruker narkotika eller har ett blandingsmisbruk. Kvinnene har sammenlignet med menn mer alvorlige psykiatrisk problematikk relatert til sitt misbruk. I 2006 gjorde friomsorgen i Sverige ca. 27 000 personutredninger og hadde tilsyn/overvåking med ca 13 000 klienter. I 2005 ble det påbegynte 3 279 "vilkårlige" dommer med samfunnstjeneste, av disse var 258 kvinner (8 %)⁶.

Tallene gir viktige føringer for hvilke muligheter man har for å drive gruppebaserte program for kvinner. Man må ta hensyn til at så mange har korte dommer, hvor de avsoner straffen og hvilke behov de har, noe som understrekes i forskningen det henvises til i neste avsnitt. Forskning om kvinner i fengsel og under friomsorgens kontroll

I håndboka henvises det til litteratur og studier av domfelte kvinner. Både i en levekårsundersøkelse fra norske fengsler (Friestad & Skog Hansen 2004), i rapporten om kvinnene ved Hinseberg (Lindberg 2005) og i en studie om samfunnsstraffen (Højdahl & Kristoffersen 2006), framkommer det at domfelte kvinner ofte har hatt vanskelige oppvekstforhold og sliter med mange forhold i livet sitt.

Kvinnene oppsøker jevnt over helsetjenesten oftere enn mannlige innsatte, og mange av dem har en dårlig fysisk så vel som psykisk helse. De har andre plager enn menn, f.eks. underlivsproblemer og ubestemte plager som utmattelse og diffuse kroniske smerter, som er vanskelig å diagnostisere (Lycke Ellingsen 2007, Lindberg 2005).

Blant kvinner dømt til samfunnsstraff er det oppgitte behovet for behandling samlet sett høyere enn hos mennene. 51 % av kvinnene oppgir at de hadde et behandlingsbehov for psykiske plager eller rusproblemer før siste dom. Det er ca. ti prosent flere enn blant mennene frihetstinnskrenkelsen oppleves som mer tyngende for dem fordi de ofte er avhengig av barnepass for å utføre samfunnsnyttig tjeneste i helger, kveld eller på ettermiddagen utenom åpningstidene til barnehager og skolefritidsordninger. Nær halvparten av kvinnene

⁵ Opplyst per e-post av Karin Lindsten den 26.09.07.

⁶ jf. <http://www.kriminalvarden.se/upload/statistik/kos/2005/Hela%20KOS%202005%20Länk.pdf> (http://www.kriminalvarden.se/templates/KVV_InfopageGeneral_4459.aspx 200907)

er gift (42 %), eller skilt (4 %). 44 % av kvinnene er i arbeid, og for disse kan det være vanskelig å få tiden til å strekke til (Højdahl & Kristoffersen 2006).

I studiene til Lindberg (2005) og Friestad & Skog Hansen (2004) analyseres ikke program som er spesielt utviklet for kvinner i kriminalomsorgen. I følge Blanchette og Brown (2006) foreligger det få offisielle studier av kognitive treningsprogram tilsvarende VINN, som er spesielt tilpasset kvinner. Tidligere program for kvinner har hatt lite integritet, manglet tydelige mål og vært lite strukturert (McGuire et al. 1995, i McGuire 2002). Dette tilsier at det eksisterer lite grunnlag for å sammenligne VINN med tilsvarende program.

I en artikkel om forskning om kvinner i fengsel og deres behov (Desrosiers & Senter 2007) understrekes at det er begrenset forskning rundt kvinnelige innsatte. Artikkelen er interessant fordi den har fokus på ulike områder det er viktig at kvinnene får behandling for. Her nevnes at mellom 70-85 % av innsatte kvinner har et alkohol- eller narkotikamisbruk. Kvinnene hadde vært påvirket av eller forsøkt å skaffe seg rusmidler i forbindelse med kriminalitet. Kvinnene hadde i sterkere grad enn mannlige innsatte både psykiske (PTSD - posttraumatic stress disorder) og fysiske helseproblemer. Sammenlignet med mannlige innsatte hadde kvinnene tre ganger oftere en traumatisk forhistorie, - her nevnes depresjoner, gynekologisk problematikk, tannhelseproblemer, fattigdom og underernæring. Lidelsene er ofte relatert til rusmisbruk eller seksuelle forhold i deres liv. Forfatterne understreker at kvinner bør tilbys gruppeprogram som også ivaretar deres traumatiske erfaringer, som seksuelt misbruk, i tillegg til helsetjenester og psykologisk behandling. Geografisk atskillelse fra barn og familie nevnes som ekstra belastninger for kvinnene, særlig fordi kvinner ofte må sone langt fra hjemstedet. Nær 70 % av kvinnene har minst ett barn, slik at det er knyttet spesielle utfordringer til nettopp dette (Desrosiers & Senter 2007). Selv om tallene i artikkelen er fra USA, finner vi noen av de samme tendensene i Sverige og Norge (se f.eks. Lindberg, 2005). Både artikkelen og de forannevnte rapportene viser et behov for et program som VINN.

Resultatene i forannevnte rapporter viser at domfelte kvinner har en rekke behov som må ivaretas. Dette stiller også store krav til de ansatte og deres kompetanse.

Oppbygging av rapporten

I kapittel 1 beskrives noe generell statistikk om domfelte / innsatte kvinner og grunnlaget for VINN programmet.

I kapittel 2 vil det kort redegjøres for VINN-programmets teoretiske forankring, mål og innhold.

I kapittel 3 presenteres resultater og funn basert på forskjellige evalueringmateriale. Den første delen inneholder resultatene fra spørreskjemaene om hvordan deltakerne opplevde de ulike temaene i VINN.

I kapittel 4 beskrives instruktørrapportene og erfaringer gjort på VINN-konferansen ved KRUS 12.-14. juni 2007. Dette vil danne et sett med perspektiver på programmet og gi grunnlag for enkelte slutninger og tendenser. Disse vil igjen kunne brukes til å beskrive noen utfordringer og til dels rådgivende føringer i videreutviklingen av programmet.

Kapittel 5 består av noen kommentarer til tilbakemeldingsprosedyrer og anbefalinger.

1 Teorigrunnlag for VINN

Det bærende teorigrunnlaget for VINN er kognitiv endringsmetodikk (Helstrup & Kaufmann 2000, Berge & Repål 2004; se også Brumoen 2000, Brumoen & Højdahl 2004, 2007), motiverende samtale (jfr. Miller & Rollnick 2002) og stadier i endringsprosessen (Prochaska, DiClemente & Norcross 1992).

Hovedperspektivet i den humanistisk-psykologiske retningen, som VINN bygger på, er at atferd styres av en subjektiv virkelighet hos den enkelte og er ikke deterministisk orientert. Dette er i tråd med den motiverende samtale som blir trukket fram i håndboka (Højdahl & Størksen 2004, 2006).

1.1 Kognitiv endringsmetodikk

I likhet med andre kognitive programmer i kriminalomsorgen (f.eks. "Mitt Valg", "Ny Start" og "Brottsbrytet") kan VINN plasseres innenfor det som omtales CBT (Cognitive behavioural theory), eller kognitiv-atferdsteori. Til grunn for denne retningen ligger et positivt menneskesyn og en oppfattelse om at individer har et relativt potensial for endring ved at de får bedre innsikt i egen livssituasjon og mulighetene de har.

Kognitiv teori omhandler hvordan individer tenker og prosesserer informasjon, hvilket innebærer hvordan man bearbeider eller tolker den, husker og lagrer den. Dette påvirker forståelsen man får og hvordan man uttrykker eller formidler denne forståelsen (jfr. Helstrup & Kaufmann 2000). En kognitiv-atferdsorientert tilnærming innebærer da å bearbeide forståelsen og måten å tenke på hos deltakerne, for eksempel i VINN-gruppene gjennom et samspill hvor man samtaler og identifiserer negative tankemønstre, for så å løse opp i disse og finner fram til nye muligheter og alternative handlinger til uønsket atferd. Gruppelederne fungerer som samtalepartner og tilrettelegger, og veileder kvinnene fram mot refleksjoner.

I VINN vektlegges betydningen av først å skape trygghet og tillit (allianse) mellom gruppedeltaker og tilsatte (tema 1). Å skape en god relasjon har stor betydning for endringsarbeidet. Innsikt gjennom kartlegging av situasjoner, tankemønstre og følelser er også sentralt i VINN. Det siste elementet i en slik kognitiv tilnærming, er endring i form av problemløsning med og utprøving av nye ferdigheter og tenkemåter (jfr. Berge & Repål 2004, Brumoen & Højdahl 2005, 2007).

Sosial læringsteori er et grunnleggende element i kognitiv tilnærming. Denne teorien bygger på at personer som har begått kriminalitet har blitt formet av miljøet rundt dem og har ikke lært seg enkelte kognitive ferdigheter eller tilegnet seg sosialt aksepterte og /eller lovlige måter å handle på. Man kan ha tilegnet seg holdninger og verdier knyttet til antisosial atferd. Ved å vise til konsekvenser og sammenheng mellom ulike forhold, er målet å etablere nye holdninger, måter å handle på og endre den antisosiale atferden (jfr. McGuire 2002).

1.2 Motiverende samtale

Motiverende samtale (heretter kalt MI fra det engelske betegnelsen "Motivational Interviewing") er både en måte å forholde seg til gruppedeltakerne på og en samtalemetodikk som bygger på prinsipper og teknikker for motivasjons- og endringsarbeid. Miller og Rollnick definerer MI slik: "En klientsentrert, veiledende metode for å øke *indre motivasjon* for endring ved å utforske og få fram ambivalens" (Miller & Rollnick 2002:25). Å utforske *ambivalens* er betydningsfullt fordi det er vanlig at gruppedeltakere trekkes i minst to retninger samtidig, de har både lyst og ikke lyst til å endre på noe, for eksempel slutte å ruse seg.

Gruppelederne skal dessuten forsøke å synliggjøre *diskrepansen* (forskjellen) mellom nåværende liv og det livet deltakeren ønsker seg. Samtidig skal de få en forståelse av hva de kan gjøre for å minske problematferden, hvordan de kan komme seg gjennom en endringsprosess og å finne fram til andre handlingsalternativer enn kriminalitet, rus eller annen uønsket atferd.

Gruppelederne skal kunne "rulle med motstand", konstatere eventuell motstand, og ikke argumentere mot deltakerne eller gi motstanden for sterkt fokus.

Gruppeleder skal støtte deltakernes tro på at de kan mestre endringer. Det er viktig at deltakerne har tro på egen evne til å gjennomføre de endringene de ønsker å gjøre. I tråd med dette skal gruppelederne fokusere på individets muligheter og ressurser samt indre motivasjon for endring.

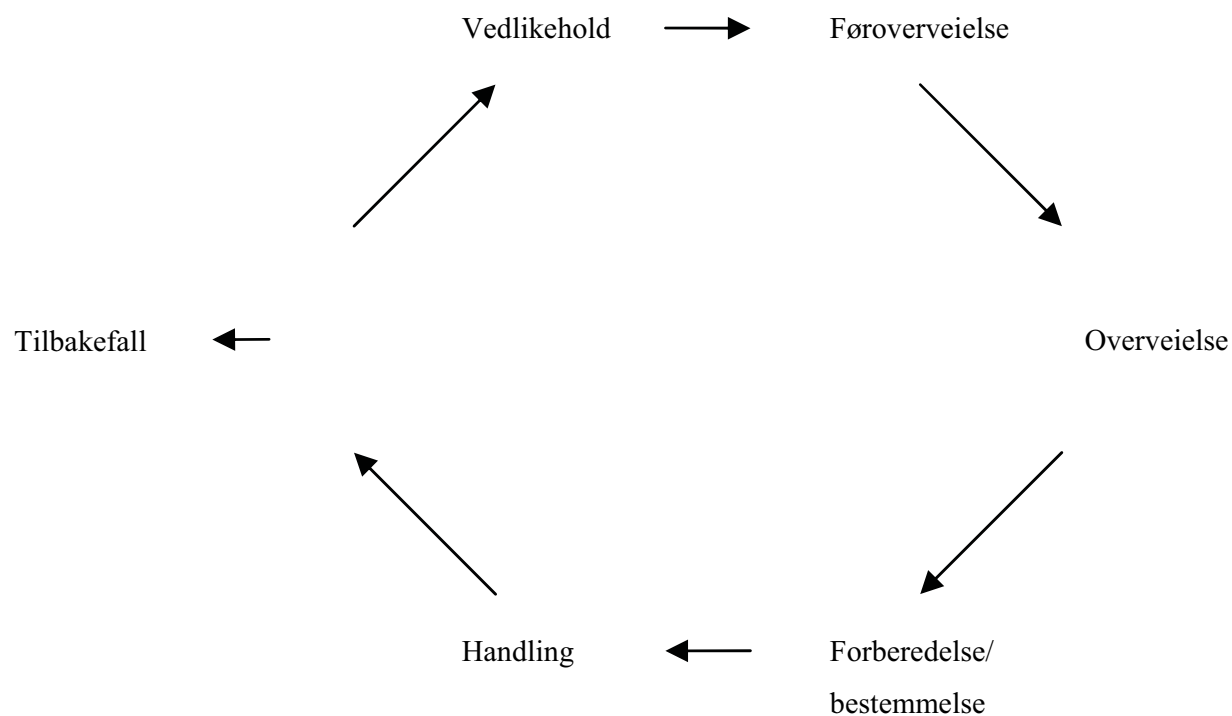
I håndboka poengteres at gruppelederne må kjenne til de fire grunnleggende prinsippene i MI. I tillegg må de ha veiledning og lese utfyllende litteratur. I henhold til MI er grunnlaget for endring, uavhengig av metoder og teknikker, opplevelsen av å bli møtt med en aksepterende og forståelsesfull holdning.

Gruppelederne skal være klientsentrerte og vise at de lytter og reflekterer over det deltakerne forteller. Gruppeleder skal forsøke å forstå deltakernes følelser, tanker og perspektiver uten å kritisere eller dømme dem. I dette ligger det også å tilrettelegge for en forståelse av at man kan komme seg gjennom en

endringsprosess og finne fram til alternative handlinger og en bedre livskvalitet, så sant en indre motivasjon er tilstede hos deltakerne.

1.3 Stadier i endringsprosessen

Programmet tar utgangspunkt i en stadiemodell for endringsprosesser som i sin tid ble utviklet av Prochaska, DiClemente & Norcross (1992):

Prochaska, DiClemente & Norcross, (1992)

Endrings sirkelen brukes som modell for å forstå hvordan motivasjon for endring går gjennom ulike faser. Endringsprosessen inneholder fasene: føroverveie, overveie, forberede, handle og vedlikeholde.

1.4 Innhold og målsetting for VINN

Målsettingen med VINN er at kvinnene skal bli styrket i evnen til å foreta valg som gir bedre livskvalitet, herunder reduksjon av kriminalitet og vold. Videre vil kvinnene få økt bevissthet om forholdet mellom rusmisbruk, vold og kriminalitet. VINN - gruppenes siktemål er å bidra til å starte en prosess som kan føre til at deltakerne etter hvert kommer seg ut av den negative situasjonen de befinner seg i. Dette vil komme som en følge av at man tar for seg flere aspekter gjennom ulike tema, for så å oppnå delmål og se en sammenheng mellom disse og kriminalitet. I

tillegg til å redegjøre for alternative måter å handle på, så kan dette potensielt lede til et bedre liv innenfor lovens rammer.

I litteraturen som det er henvist til i kapittel 1, vises det til at kvinner i større grad enn menn er opptatt av ulike forhold i livet sitt som det er viktig å ta hensyn til, i tillegg til at de har et kriminalitetsproblem. Dette er forhold som for eksempel økonomi, rus og barn (Desrosiers & Senter 2007, Lindberg 2005, Højdahl & Kristoffersen 2006). Blant annet ut ifra dette har man valgt ut de temaene som skal inngå i VINN. I rapporten til Højdahl og Kristoffersen (2006) kommer det fram at det er deltakelse i program som har hatt størst betydning for endring hos kvinner som er dømt til samfunnsstraff.

Temaene i VINN

Temaene som inngår i VINN og målsettingene knyttet til de er:

- Bli kjent med hverandre. - Oppstarten i programmet handler om å bli kjent og skape trygghet i gruppa, slik at deltakerne føler de kan snakke om de påfølgende temaene i programmet og egne erfaringer.
- Identitet og selvbilde, hvem er jeg? - I denne delen er målet at kvinnene skal få et mer nyansert syn på seg selv og hvordan de framstiller seg selv overfor andre.
- Åpenhet og kommunikasjon. - Bli bedre til å framstille sine meninger, ønsker og behov. Få erfare forskjellen mellom god og dårlig kommunikasjon og samtaler. Videre innebærer dette temaet å bli bedre til å tolke budskap, samt det å gi og ta imot kritikk på en konstruktiv måte.
- Endring og valg. - Få en forståelse av endring i livet; at det tar tid og foregår i flere faser. Videre å oppnå en forståelse av kontroll og mestring, og at de kan komme seg ut av risikosituasjoner for lovbrudd ved å foreta ønskede handlingsvalg istedenfor kriminalitet.
- Rus og avhengighet. - Øke innsikten i eget rusmisbruk og alternativer til å ruse seg, samt hvordan man kan stoppe rusmisbruket. I temaet om rus vektlegges situasjoner der kvinnen mestret noe som hun opplever som problematisk, det vil si 'unntak' (jfr. Brumoen & Højdahl 2007, Berg & DeJong 2005). Å reflektere over disse unntakssituasjonene innebærer at gruppeleder spør etter de situasjonene i livet hvor de aktuelle problemene ikke var så alvorlige - hvilket også omtales som 'sterke øyeblikk'. Det er verdt å merke seg at nesten halvparten av kvinnene i Norge er dømt for narkotikarelaterte lovbrudd (Højdahl & Kristoffersen 2006).
- Barn. - Få innsikt i hva som gir barn trygghet, hva empati er og hvordan man som mor kan være en viktig person for sitt barn.

- Sorg og tap. - Hensikten er å åpne opp for erfaringer med tap og sorg. En gjennomgang av sorgfasene fungerer som en gjenkjenning og gir deltakerne en forståelse av hva som har skjedd med dem og hvorfor de reagerer som de gjør. På denne måten kan de oppleve en sammenheng i det som har skjedd og de reaksjoner de opplever.
- Grenser i forhold til andre. Hvordan man skal vurdere grenser for seg selv og sette og opprettholde de i hverdagslivet. I tillegg til dette få innsikt i hvordan dette påvirker andre.
- Sinne. - Deltakerne skal gjenkjenne hvordan de uttrykker sinne, for så å se på alternative reaksjoner og bygge sosiale ferdigheter slik at de kan uttrykke sinne på en mer konstruktiv måte.
- Vold. - Hensikten er å øke innsikten i hva som kan føre til vold og mishandling, og hvordan dette virker på dem som utsettes for vold eller utøver vold. Det vektlegges spesielt hvordan kvinnene kan finne alternativer for å unngå vold og mishandling. Fokus er også på hvordan de som har vært vitne til vold, har vært utsatt for eller utøvd vold kan jobbe framover. Det å sette egne ord på opplevelsene er en start på dette arbeidet.
- Nettverk og relasjoner. - Få bedre innsikt i sitt nettverk og forhold til nære personer, familie eller slekt.
- Avsluttende samling. - Gjennomgang av temaene, forventninger og utbytte. Noe mer uformelt hvor deltakerne kan snakke generelt om hvordan de har opplevd programmet, og en markering av at gruppa avsluttes.

Temaene har blitt valgt ut på bakgrunn av tidligere forskning, tilbakemeldinger fra erfaringssamlinger og gruppedeltakere, i tillegg til føringer fra det norske Justisdepartementet (Højdahl & Størksen 2004 og 2006).⁷

Mestring, bearbeidelse, kontrollering av atferd (kriminalitet, rus, sinne og vold), grensesetting og relasjonsforhold er emner temaene spinner rundt. Treningen går ut på å sette hendelser og emosjoner i perspektiv og kunne bruke dette til å tenke over hvordan man bedre kan håndtere situasjoner på en konstruktiv måte for å oppnå det man vil eller ønsker. I tillegg til dette er målet at deltakerne skal kunne bli bedre i stand til å håndtere og trekke seg unna negative krefter i ulike situasjoner. Med andre ord skal gruppene hjelpe den enkelte deltaker med å ta grep om sin livssituasjon og få større oversikt over livet sitt, og med å tilegne seg metoder for å nå de mål den enkelte har.

⁷ På erfaringssamlingen i juni 2007 ble to nye temaer presentert: "Økonomi" og "Seksualitet".

Flere av temaene tar for seg svært sensitive forhold hos enkeltindividet, som for eksempel "Sorg og tap", "Vold" og "Sinne", noe som også gjør gjennomføringen av programmet sårbart med tanke på at deltakerne kan få problemer med enkelte tema både under gjennomføringen og i ettertid om de ikke får tilstrekkelig oppfølging.

2 Spørreskjema

2.1 Oppsett og avgrensninger

Dette kapitlet er basert på datamateriale fra 2006 og fram til medio april 2007 innhentet fra fengsler i Sverige og fengsler og et friomsorgskontor i Norge, samt foredrag og innspill fra erfaringssamlingen angående VINN avholdt 12.-14. juni 2007 ved KRUS. I Sverige ble programmet tatt i bruk første gang i mars 2006⁸. Kriminalomsorgen i Norge startet med samtalegrupper for kvinner i 1999.

Alle deltakerne fylte ut et spørreskjema på programmets siste samling. De skåret og kommenterte de ulike delene i programmet samt ga enkelte andre tilbakemeldinger, - til for eksempel instruktørene (se vedlegg A og B). Det som ble testet er altså deltakernes opplevelse av programmet rett etter endt gjennomføring. Det foreligger imidlertid ingen målinger på hvordan de på et senere tidspunkt etter straffegjennomføringen har opplevd nytten av programmet eller den eventuelle økte innsikten det har gitt. Det foreligger heller ikke noe materiale som kan påvise om programmet reduserer eventuelle tilbakefall, hvilket mange forskere setter som et overordnet mål innenfor "what works"-tradisjonen (se f.eks. McGuire 2002). Der hvor det er hensiktsmessig, vil enkelte forhold bli belyst med funn i rapporter fra gruppelederne.

Programsammensettingen er unik og metodeverktøyet benyttet i evalueringen er også unikt for dette programmet, hvilket åpner for en eksplorerende tilnærming til datamateriale. Evalueringen og funnene vil da også kunne være en metode til å oppnå diskusjon om og økt innsikt i hvordan man eventuelt skal utforme en neste versjon av VINN-programmet.

Et generelt spørsmål i evalueringen av spørreskjemaene vil være:

⁸ I 1999 tok Kriminalomsorgsavdelingen i Justisdepartementet i Norge initiativ til at det skulle iverksettes samtalegrupper for kvinner som sitter i fengsel. Første utgave av håndbok for samtalegrupper for kvinner forelå i 1999, og siden har tiltaket vært gjennomført i norsk kriminalomsorg. Den norske utgaven fra 2004 er den 2. trykte versjonen av VINN. Utviklingen av håndboka er påvirket av erfaringer og innspill fra USA (Sherylin Freitas), Tyrilystiftelsen (Dalsaune og Lorrimer), Høgskolen i Østfold, Østfoldklinikken, tilsatte i kriminalomsorgen i Norge og av arbeidet som utføres av krisesentre i Norge og ved Alternativ til vold.

I hvilken grad har gjennomføringen av VINN gitt deltakerne økt innsikt i de forhold som programmet tar opp?

Videre vil funn i instruktørrapportene bli presentert i kapittel 4. Disse har ikke vært basert på en standardisert tilbakemeldingsordning, men er kvalitative rapporter hvor instruktørene har tatt opp hendelser i sine respektive gjennomføringer av programmet. Dette er i denne rapporten supplert med erfaringer fra enhetenes foredrag og innspill under erfaringsamlingen.

2.2 Sammenfatning av deltakernes svar på spørreskjema

Utvalg

Deltakerne i denne undersøkelsen er kvinnelige domfelte i Sverige og Norge som har gjennomført VINN-program og som har svart på et spørreskjema (se vedlegg C). I Norge dreide dette seg om innsatte i fem fengsler og et friomsorgskontor, og i Sverige er innsatte i fire fengsler representert. Til sammen var det 48 deltakere (56,6 %) fra Sverige og 37 deltakere (43,5 %) fra Norge i perioden våren 2006 til våren 2007.

Prosedyre og design

Innhenting av datamaterialet foregikk ved at de ulike enhetene sendte inn resultatene fra sine respektive grupper som hadde gjennomført VINN-programmet.

I undersøkelsen ble det benyttet et spørreskjema med påstander som deltakerne både skulle skåre på en skala fra én til fire i forhold til hvordan de opplevde utbytte de hadde hatt av de ulike temaene og skrive kommentarer. I tillegg skulle de skrive en kommentar til hva de savnet og hva de likte best ved programmet, samt gi tilbakemeldinger om hvordan de opplevde instruktørene, ledelsen, gruppesamarbeidet og om de ville anbefale programmet til andre. Deltakerne skulle også fylle inn enkelte bakgrunnsopplysninger om seg selv.

Om spørreskjemaet

Innledningsvis ble det vektlagt å skape trygghet i gruppa. Denne variabelen skulle deltakerne rangere fra på en skala fra en til fire, hvor svaralternativene gikk fra "helt uenig" (1) – "delvis uenig" (2) – "delvis enig" (3) til "helt enig" (4), i forhold til hvorvidt man mente gruppelederene klarte å skape en god trygghet i

gruppa. Den samme skalaen ble også benyttet i skåringen av de andre temaene. I tillegg til dette hadde man anledning til å skrive en kommentar til hvert av spørsmålene. Videre var temaene;

- ”Identitet. Hvem er jeg?”; - hvor man skulle ta stilling til om man hadde fått bedre innsikt i hvordan man presenterte seg for andre.
- ”Åpenhet og kommunikasjon”; - om man hadde fått innsikt i hvordan man kommuniserer med andre.
- ”Endring og verdivalg”; - om man hadde fått innsikt i hva man kan endre på i livet sitt for å unngå kriminalitet.
- ”Rus og avhengighet”; - om man har funnet fram til andre alternativer enn å ty til rus.
- ”Barn”; - om man har fått innsikt i hva som gir barn trygghet, hva empati er og hvordan man som mor kan være en viktig person for barnet sitt / barna sine.
- ”Sorg og tap”; - om man har fått mulighet til å snakke reaksjonene på sine tap.
- ”Grenser”; - om man har fått bedre innsikt i hvordan man skal sette grenser i forhold til andre.
- ”Sinne”; - om man har fått bedre innsikt i hvordan man kan uttrykke sinne på en god måte.
- ”Vold”; - om man har fått bedre innsikt i situasjoner som kan føre til vold og mishandling.
- ”Nettverk og relasjoner”; - om man har fått bedre innsikt i nettverket rundt meg.

Temaene ble til slutt oppsummert i en avslutningsdel, hvor man også gikk inn på hvilket utbytte man hadde hatt av programmet mer generelt. Man skulle på spørsmålet knyttet til dette ta stilling til om man opplevde at det hadde vært en god avslutning av VINN. Det var etter dette anledning til å komme med kommentarer i skjemaet om hva man hadde savnet i programmet og hva man likte best.

Til slutt i skjemaet skulle man gi tilbakemelding på om man ville anbefale VINN til andre, hvordan man opplevde instruktørene, ledelsen og gruppene. Måten dette ble rangert på var lik som i temadelen, altså på en skala fra en (helt uenig) til fire (helt enig).

Behandling av data

Datamaterialet ble lagt inn i Microsoft Excel 2003, og senere konvertert til statistikkprogrammet SPSS (The Statistical Package for the Social Sciences) versjon 15. Dette programmet ble så benyttet for å analysere tallmaterialet. Kommentarene til spørsmålene ble lagt inn i Microsoft Word 2003.

Innledningsvis vil tabeller og grafer med bakgrunnsdata bli presentert, deretter noen sitater fra deltakernes kommentarer. Angående temaskårene ble gjennomsnittsskåre (M), samt tilhørende standardavvik (S.D) regnet ut. Standardavvik viser kort sagt det gjennomsnittlige avviket fra gjennomsnittsverdien, altså et spredningsmål for utvalget. Et lavt standardavvik indikerer da at det er lite spredning i utvalget, eller sagt på en annen måte, at det er bred enighet blant deltakerne. Et høyt standardavvik tilsier at det er noe mer uenighet eller ulik oppfattelse blant deltakerne.

En såkalt "Mann-Withney-test" (U) ble benyttet til å måle om det er noen signifikant forskjell mellom to utvalg, i dette tilfelle mellom Sverige og Norge. Dette er en ikke-parametrisk test som kontrollerer for utvalgsstørrelsen ved sammenligning av de to utvalgene.

Innen samfunnsvitenskaplig forskningsmetode benyttes ofte et konfidensintervall på 95 % når utvalg sammenlignes. Dette innebærer at man setter et kriterium om at sannsynligheten for at det er en forskjell mellom utvalgene skal være 95 % eller mer, basert på gjennomsnitt og standardavvik, for at man godkjenner en signifikant forskjell mellom utvalgene. Dette betegnes ofte som $p < 0,05$, hvilket indikerer at sannsynligheten er mindre enn 5 % for at utvalgene er like (se for eksempel Ringdal, 2001).

Kommentarene knyttet til hva deltakerne *savnet* og hva de syntes var *best* med programmet ble oppsummert, ved bruk av en kvantitativ innholdsanalyse, systematisert i en tabell og visualisert med en tilhørende graf. Kommentarene til temaene og tilbakemeldingene er lagt ved som henholdsvis vedlegg A og B. Enkelte av disse er også inkludert direkte i teksten.

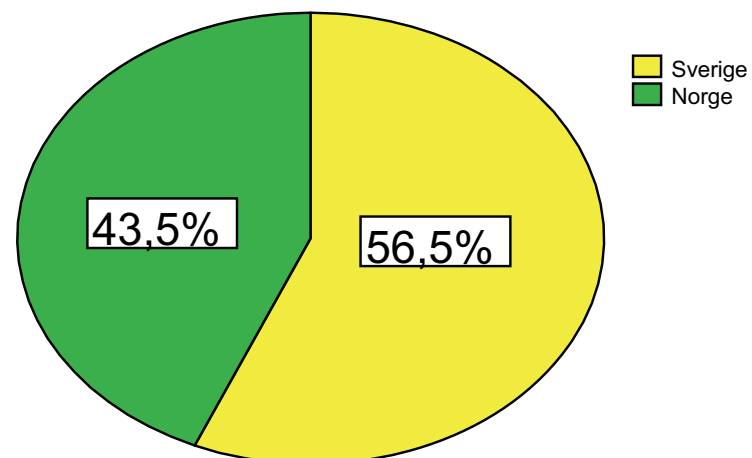
2.3 Resultater

Statistikken i denne rapporten bygger som nevnt på datamaterialet fra VINN-programmer gjennomført i Norge og Sverige. Det vises til vedleggene der deltakernes kommentarer er sitert. Nedenfor følger en oversikt over antall deltakere i Norge og Sverige, samt deres alder, domslengde og hva de er dømt for.

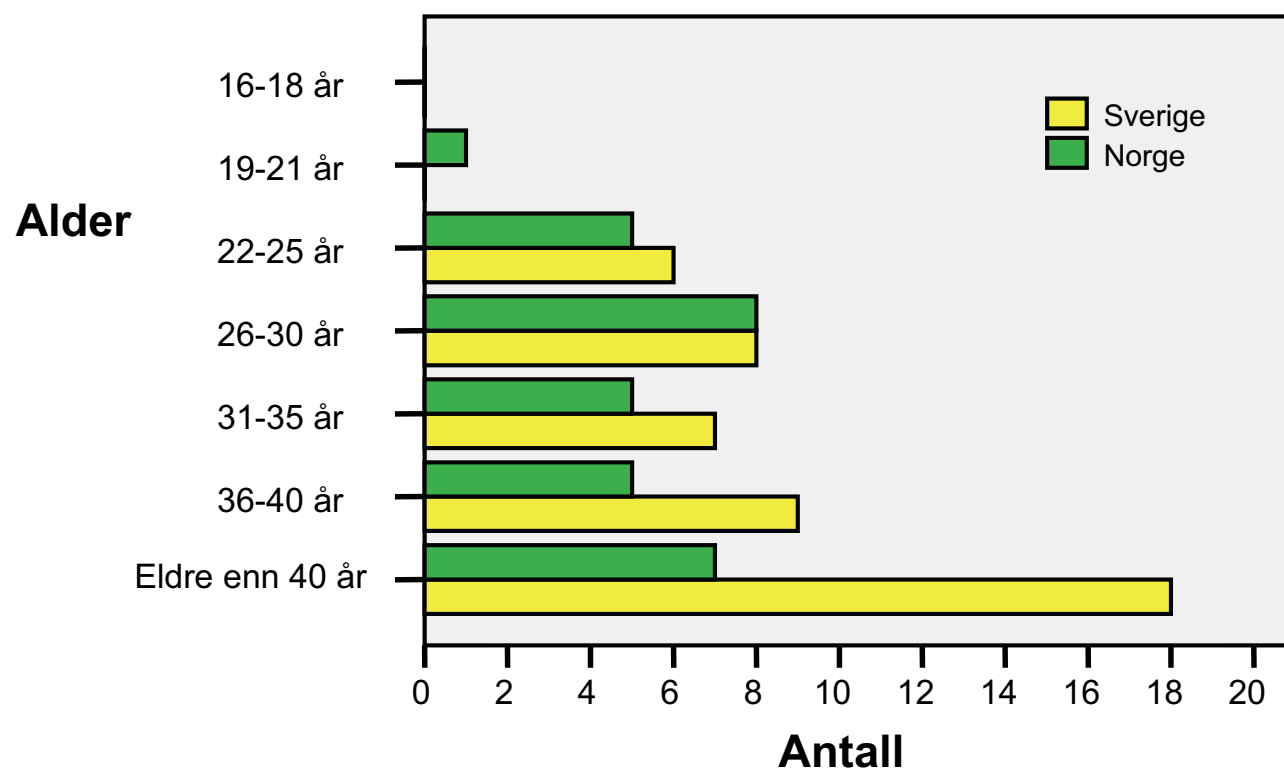
Tabell 1. Antall deltakere

Land	Antall	Prosent
Sverige	48	56,5
Norge	37	43,5
Totalt	85	100

Figur 1. Antall deltakere

Figur 2. Alder på deltakerne, delt i Sverige og Norge

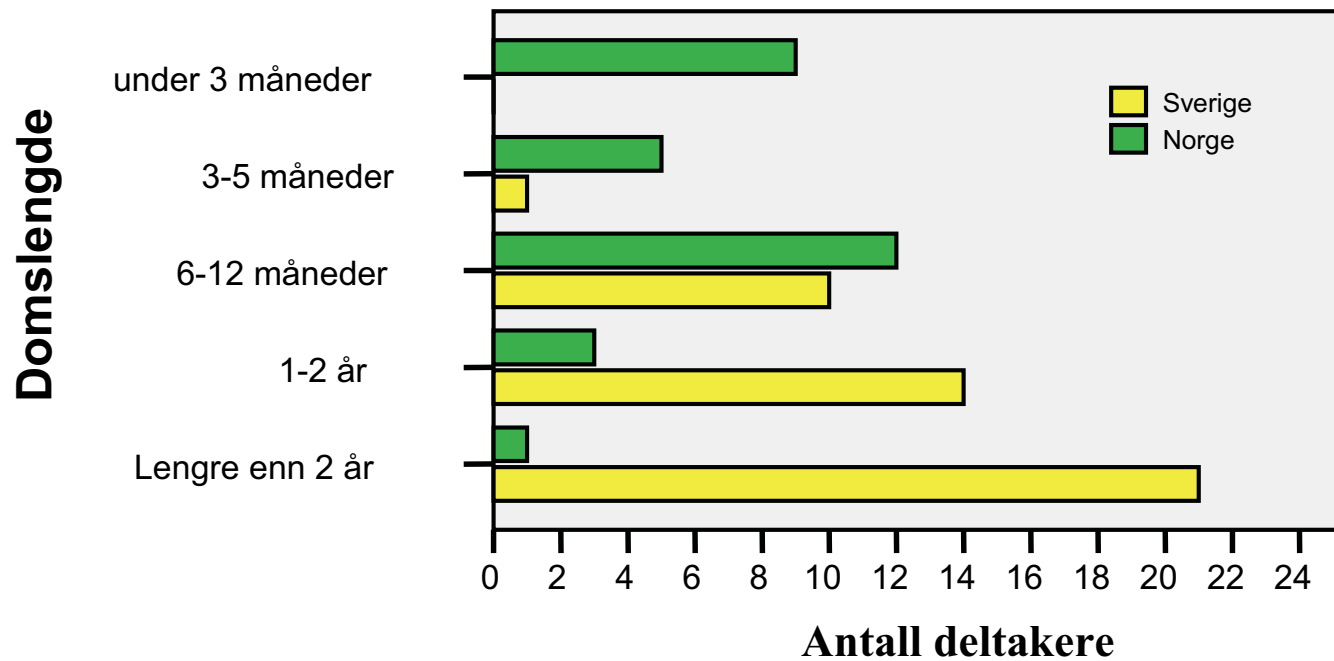

Tabell 2. Alder for delt i Sverige og Norge

Alder	Sverige	Norge
19-21 år	0	1
22-25 år	6	5
26-30 år	8	8
31-35 år	7	5
36-40 år	9	5
Eldre enn 40 år	18	7
Ubesvart	0	6
Totalt	48	37

Ut i fra tabellene (1 og 2) og figurene (1 og 2) kan man lese at 56,5 % av deltakerne er fra de svenske enhetene og 43,5 % er fra de norske. Deltakerne i Sverige er generelt noe eldre enn i Norge (tabell 2). Den aldersgruppa som er størst i Sverige er de som er eldre enn 40 år (18 deltakere). I Norge er det en noe mer jevn fordeling mellom alderstrinnene.

Figur 3. Domslengde i Sverige og Norge

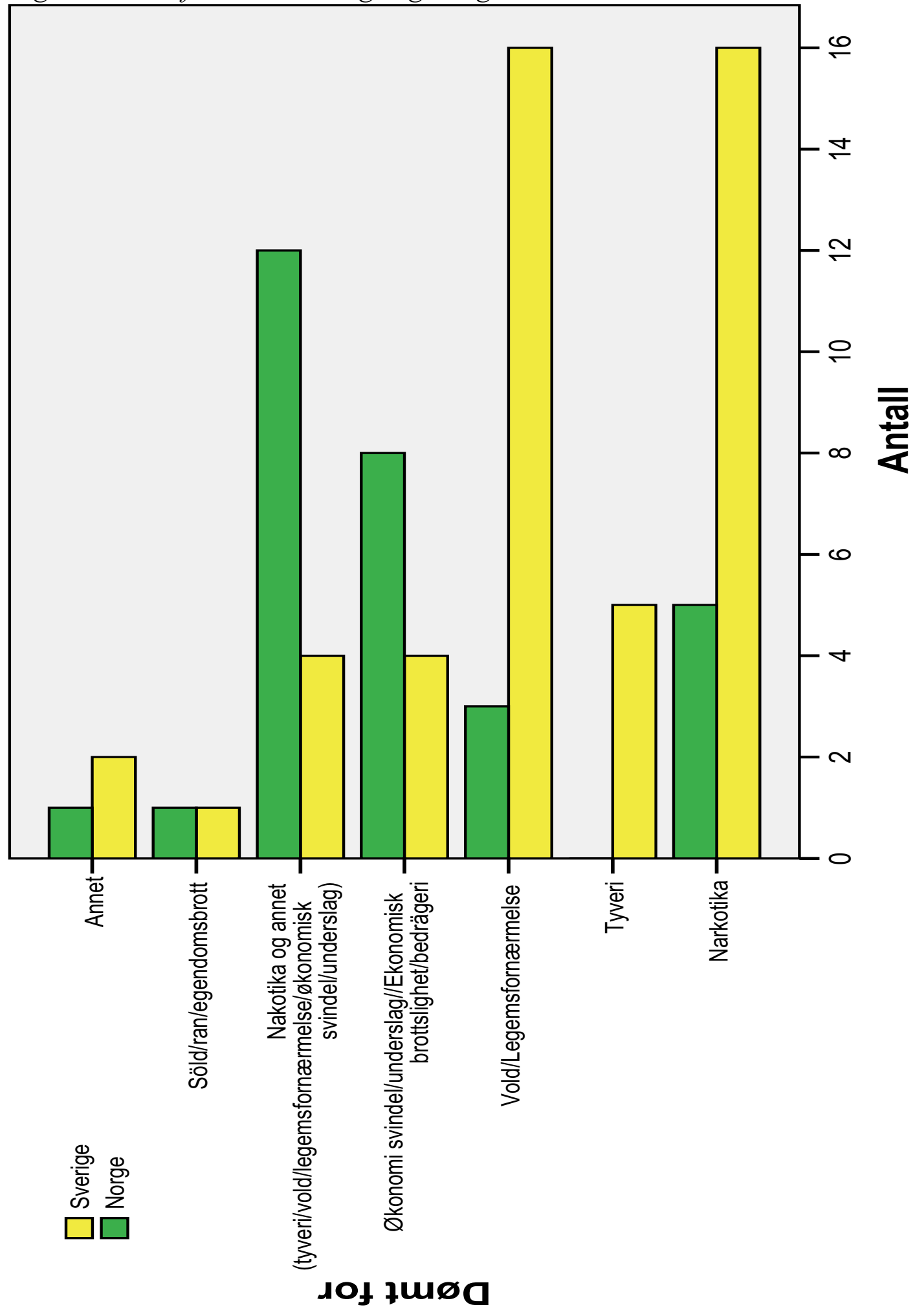

Tabell 3. Domslengde i Sverige og Norge

<u>Domslengde</u>	<u>Sverige</u>	<u>Norge</u>
Under 3 måneder	0	9
3-5 måneder	1	5
6-12 måneder	10	12
1-2 år	14	3
Lengre enn 2 år	21	1
Ubesvart	2	7
Totalt	48	37

Av tabell 3 kan man lese at domslengden til deltakerne i Sverige er betydelig lenger enn hva den er i Norge. 21 av 48 deltakere (44 %) i Sverige har en domslengde på mer enn 2 år. Av de norske deltakerne har kun 1 deltaker (3 %) en domslengde på lengre enn 2 år.

Figur 4. Dømt for, delt i Sverige og Norge

Tabell 4. Dømt for, delt i Sverige og Norge

Dømt for	Sverige	Norge
Narkotika	16	5
Tyveri	5	0
Vold/legemsfornærmelse/ våldsbrott	16	3
Økonomi svindel/underslag//Økonomisk brottslighet/bedrageri	4	8
Nakotika og annet (tyveri/vold/legemsfornærmelse/økonomisk svindel/underslag)	4	12
Söld/ran/egendomsbrott	1	1
Annet	2	1
Ubesvart	0	7
Totalt	48	37

I tabell 4 vises hva deltakerne er dømt for i de to landene. I Sverige er flest deltakere dømt for narkotika (16 deltakere) og Vold/legemsfornærmelse (16 deltakere). I Norge er flest dømt for narkotika sammen med annen dom (12 deltakere).

Temaer og skårer

Tabell 5 viser gjennomsnittsskårene til hvert av temaene i programmet totalt sett (N = 54-80), og for Norge (N = 14-37) og Sverige (N = 35-48) hver for seg. Det er også sett på i hvilken grad det eksisterer signifikante forskjeller mellom landene.

Tabell 5. Gjennomsnittsskåre (M) og standardavvik (S.D) for temaene totalt (Norge og Sverige) og for Norge og Sverige hver for seg.

Tema	Totalt			Norge			Sverige			U
	N	M	S.D	N	M	S.D	N	M	S.D	
Identitet. Hvem er jeg	83	3,85	0,63	36	3,33	0,72	47	3,70	0,51	600,0*
Åpenhet og kommunikasjon	80	3,46	0,64	37	3,19	0,70	43	3,70	0,46	472,5**
Endring og verdivalg	76	3,43	0,88	36	3,17	1,06	40	3,68	0,62	534,5*
Rus og avhengighet	61	3,26	0,93	26	3,04	0,82	35	3,43	0,98	306,0*
Barn	54	3,37	0,81	14	3,14	0,86	40	3,45	0,78	216,0
Sorg og tap	64	3,14	0,96	24	3,42	0,78	40	2,98	1,03	363,0
Greenser	75	3,53	0,72	28	3,36	0,78	47	3,64	0,67	512,5
Sinne	80	3,30	0,88	34	3,18	0,90	46	3,39	0,86	668,0
Vold	70	3,41	0,79	26	3,19	1,02	44	3,55	0,59	485,0
Nettverk og relasjoner	65	3,49	0,73	20	3,05	0,94	45	3,69	0,51	276,5*

Note: **p<0,01, *p<0,05, Mann-Whitney-test (U)

I tabell 5 vises det at bare 54 deltakere har svart på tema om "Barn". Bakgrunnen kan være at dette er et tema som ofte velges bort i gruppene, noe som kommer fram i rapportene til instruktørene. I Norge var det kun 14 deltakere som hadde svart på denne delen. Temaet med lavest gjennomsnittsskåre er "Sorg og tap" (M = 3,14, N = 64); dette er også temaet med det høyeste standardavviket (S.D = 0,96). Dette indikerer at deltakerne er relativt splittet i hvordan de opplever denne delen av programmet. "Identitet" er den delen som har høyest gjennomsnittsskåre (M = 3,85). Samtlige temaer rates gjennomsnittlig i det øvre sjiktet, og ligger mellom "delvis enig" og "helt enig" i forhold til om de synes temaene var bra eller nyttige.

I tabell 5 vises også tallene fra de ulike landene. Norge og Sverige er også sammenlignet for eventuelle signifikante forskjeller i skåringen av temaene. Ut i fra at antall deltakere er noe ulikt mellom landene samt temaene imellom, ble det benyttet en ikke-parametrisk test ("Mann-Whitney-test") for å måle om det finnes statistiske

forskjeller. Ut ifra tabellen kan det leses at på delene Identitet", "Åpenhet og kommunikasjon", "Endring og verdivalg", "Rus og avhengighet" og "Nettverk og relasjoner", er det signifikante forskjeller mellom landene ($p < 0,05$). I samtlige av disse var skårene i Sverige gjennomsnittlig høyere. Delen "Sorg og tap" i Sverige har den laveste gjennomsnittsskåren tatt alle delene i betraktning i forhold til land ($M = 2,98$, $N = 40$). Det er derimot ingen signifikant forskjell mellom landene angående denne delen. Selv om gjennomsnittsskåren ser betydelig forskjellig ut mellom landene, kan man ikke si med 95 % sannsynlighet at man i Norge generelt rater denne delen høyere.

Tabell 6 viser tallene for temaene fra hver av enhetene i Norge, og tabell 7 tilsvarende for Sverige.

Tabell 6. Gjennomsnittsskåre for de ulike enheter i Norge

Tema	Norge											
	Akershus*		Bredtveit		Sandefjord		Stavanger		Trondheim		Fredrikstad/ Ravneberget	
	N	M	N	M	N	M	N	M	N	M	N	M
Identitet. Hvem er jeg?	6	3,17	2	3,00	9	3,44	10	3,60	6	3,00	3	3,33
Åpenhet og kommunikasjon	7	3,00	2	3,50	9	3,11	10	3,30	6	3,00	3	3,67
Endring og verdivalg	6	2,33	2	4,00	9	3,33	10	3,50	6	3,00	3	3,00
Rus og avhengighet	5	2,40	2	3,50	2	4,00	9	3,22	6	2,83	2	3,00
Barn	5	2,80	0	.	4	4,00	3	3,00	2	2,50	0	.
Sorg og tap	6	3,50	2	4,00	4	4,00	4	2,50	5	3,60	3	3,00
Grenser	7	3,29	2	3,50	0	.	10	3,60	6	2,83	3	3,67
Sinne	6	2,83	1	3,00	8	3,00	10	3,40	6	3,00	3	4,00
Vold	6	2,50	2	4,00	0	.	10	3,50	5	3,20	3	3,00
Nettverk og relasjoner	1	3,00	1	2,00	0	.	10	3,50	6	2,50	2	3,00

Note: *frimsorg

Tabell 7. Gjennomsnittskåre for de ulike enheter i Sverige

Tema	Sverige							
	Hinseberg		Sagsjön		Färingsö		Ystad	
	N	M	N	M	N	M	N	M
Identitet. Hvem er jeg?	13	3,62	12	3,92	12	3,50	10	3,80
Åpenhet og kommunikasjon	12	3,58	12	3,75	8	3,38	11	4,00
Endring og verdivalg	11	3,82	12	3,83	7	3,43	10	3,50
Rus og avhengighet	8	3,38	11	3,91	6	3,67	10	2,80
Barn	13	3,46	9	3,67	9	3,22	9	3,44
Sorg og tap	11	2,91	8	3,50	11	2,55	10	3,10
Grenser	13	3,62	12	3,92	12	3,50	10	3,50
Sinne	12	3,50	12	3,67	12	3,33	10	3,00
Vold	11	3,36	12	3,75	12	3,42	9	3,67
Nettverk og relasjoner	13	3,77	10	3,60	12	3,67	10	3,70

I tabellene 6 og 7 framkommer skårene til hver av enhetene i Norge og Sverige. Antallet deltakere er generelt så lavt at det ikke er grunnlag for noen statistisk sammenligning av disse. Tallene viser uansett temaenes gjennomsnittsskåre til hver enkelt enhet, om man ønsker å vite hvordan de overordnede tallene utspiller seg på et mer detaljert nivå.

Tabell 8. Gjennomsnittsskåre og standardavvik på tilbakemeldinger totalt (Norge og Sverige) og for Norge og Sverige hver for seg.

Tema	Totalt			Norge			Sverige			U
	N	M	S.D	N	M	S.D	N	M	S.D	
God avslutning	70	3,97	0,17	26	3,96	0,20	44	3,98	0,15	563,0
Anbefale	80	3,96	0,19	32	3,91	0,30	48	4,00	0,00	696,0*
Instruktørene	85	3,92	0,28	37	3,86	0,35	48	3,96	0,20	805,0
Ledelsen	64	3,78	0,49	30	3,77	0,50	34	3,79	0,48	498,0
Gruppesamarbeid	80	3,64	0,77	32	3,56	0,84	48	3,69	0,72	710,5

Note: * $p < 0,05$, Mann-Whitney- test (U)

Ut ifra tabell 8 kan man lese at det er en bred positiv tilbakemelding på programmet. Nesten samtlige var helt enig at det hadde vært en god avslutning av programmet ($M = 3,97$) og at de ville anbefale programmet ($M = 3,96$). Når det gjelder hvordan man hadde oppfattet ledelsen, er det kun et fåtall som har svart på dette. Grunnen til det er antakelig at ledelsen har vært lite synlig og man ikke har hatt noe forhold til dem. Dette kommer fram i enkelte kommentarer knyttet til dette spørsmålet.⁹

Angående tilbakemeldinger på gruppesamarbeidet vises det at det er noe ulik oppfattelse blant deltakerne ($S.D = 0,77$). Generelt er gjennomsnittsskåren høy ($N = 3,64$), men s.d-skåren kan tyde på at enkelte grupper ikke har fungert særlig godt - hvilket også kommer fram i deltakernes kommentarer som spriker fra veldig gode til mindre gode opplevelser med gruppa.¹⁰ Ser man på forholdet mellom landene, så er det ikke noe nevneverdig forskjell. Generelt er skårene i Sverige noe høyere. Når det gjelder å anbefale programmet til andre, har samtlige i de svenske enhetene sagt seg helt enig i det ($M = 4,0$) (se kommentarer under). På dette punktet er det også en statistisk signifikant forskjell mellom landene ($p < 0,05$), men denne er en heller ubetydelig forskjell siden gjennomsnittsskåren i Norge også er tilnærmet maksimal.

⁹ Se vedlegg B for kommentarer til ledelsen.

¹⁰ Se vedlegg B for kommentarer til gruppesamarbeid.

Vil du anbefale VINN til andre?

Deltakerne ble bedt om å svare på om de vil anbefale VINN til andre. Her er et utvalg av deres kommentarer. En fullstendig liste er skrevet i vedlegget sist i rapporten.

- *Var veldig skeptisk i begynnelsen, men innså bare etter et par ganger at dette hadde jeg veldig godt av. Fått litt annet syn på flere ting og synes at jeg har litt mer oversikt nå enn før. Og at det er ikke lett å forandre så mye i livet sitt, men det er absolutt ikke umulig → må "bare" stå på masse.*
- *Jag tycker att Ni är helt klippta och skurna för att leda VINN. Ni är begga trygga och det var därför jag sökte VINN –för att Ni är så bra!!!*
- *En jättebra kurs som gett mig mycket innsikt rekomendera denna kurs varmt.*
- *Det har gett "trygghet" i boendegruppen att gå VINN och diskutera och sedan gått till avd. och bo med gruppen som forstått varför man blivit ledsen eller opplevt något jobbigt.*
- *Tycker absolutt att all personal inom kriminalvård skulle lära seg detta.*
- *Det har gett mig ett helt annat perspektiv på livet och på vem jag är.*
- *Kjempeårlight å treffe andre kvinner i samme situasjon med forskjellig bakgrunner og årsaker til at de er der.*
- *Koselig å liksom treffe en jentegruppe som man kan prate om alt det som mange av oss lever med hver dag.*
- *Dette er noe jeg føler jeg har fått et godt utbytte av, og noe jeg vil bruke i framtiden. Så jeg vil anbefale det på det varmeste for andre i samme situasjon som meg.*
- *Det er veldig givende, VINN-kurset.*
- *For å få noe ut av dette, mener jeg folk burde ha den innstillingen at de skal bli nykter. Kurs eller ikke.*
- *Fordi det hjelper deg videre i livet på en positiv måte.*
- *Veldig bra opplegg uansett levesett egentlig!!*
- *VINN skulle vært obligatorisk mht. prøveløslatelsen.*
- *Alle kan ha behov for dette kurset.*
- *Ett program för alla människor oansett situation i livet.*
- *VINN är rett bra. Det klart att jag unnar flere samma glädje VINN har givit mig.*
- *Tycker att självinsikt är viktig för alla grupper både i kriminalvården, men även i samhället i övrigt.*
- *VINN-kursen har givit mig de verktøy jag inte visste jag hadde. Har lært mig hur jag skall fortsätta jobba med mig själv. Känner att detta är det bästa jag gjort!*
- *Mycket bra program, lite för kort tid.*
- *Alle burde gå på dette kurset, uansett livssituasjon!*

Det er verdt å merke seg at svarene er skrevet av deltakerne som har fullført VINN, man har således ikke fått kommentarer fra de som har sluttet underveis.

Deltakernes vurdering av gruppelederne

Her er noen sitater fra hvordan deltakerne kommenterer gruppelederne. En fullstendig liste finnes i vedlegget. Det er verdt å merke seg at deltakerne har unnlatt å skrive noe negativt om gruppelederne. Dette kan blant annet skyldes at de skal omgås gruppelederne også etter programgjennomføringen, eller at de ikke ønsker å formidle eventuell kritikk.

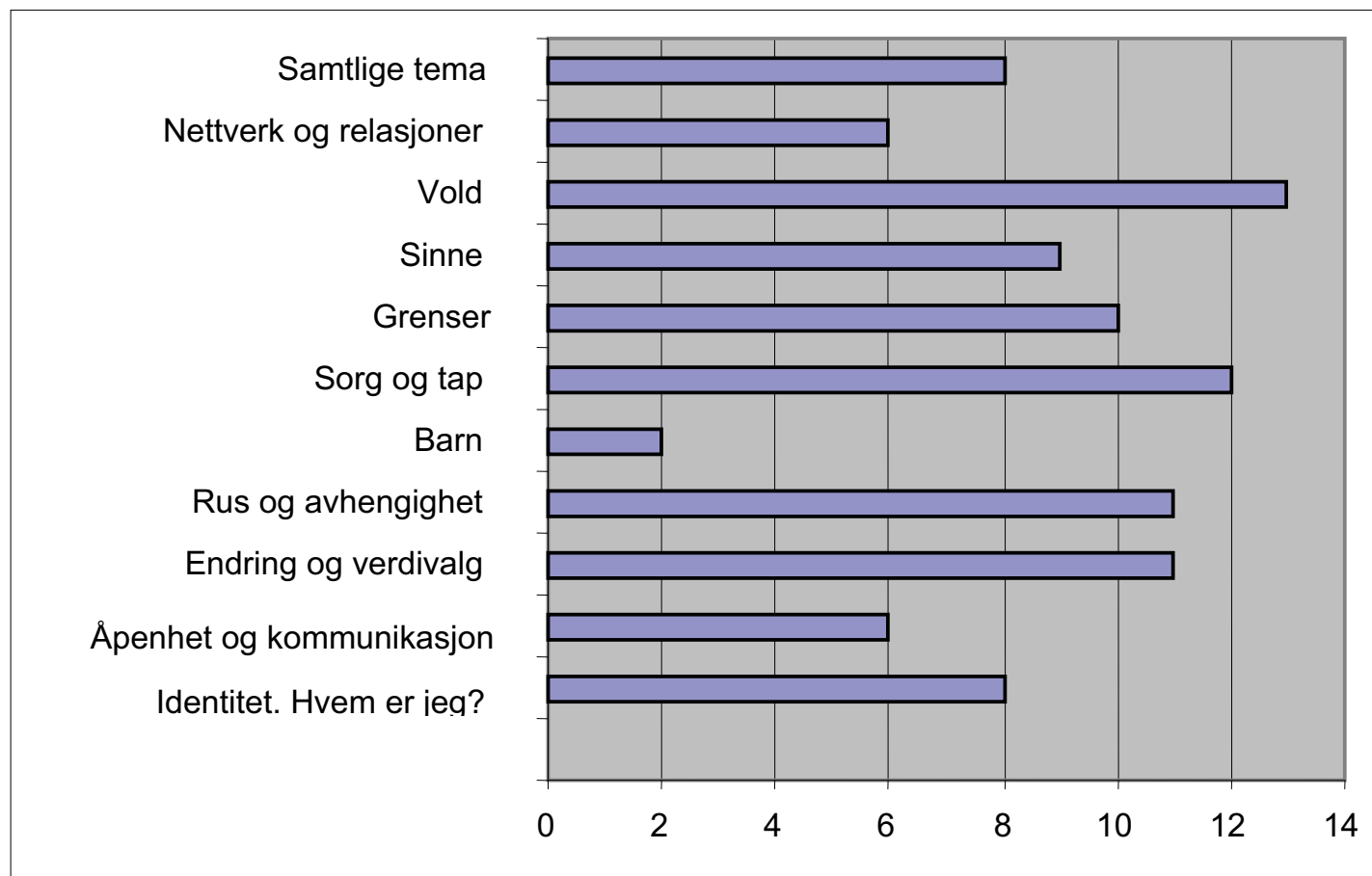
- *Vært flinke til å forklare, lytte og åpne for å diskutere ting, og ikke minst fått en til å føle seg trygg nok til å åpne seg.*
- *Dere har vært utrolig flinke. Tatt dere god tid til å høre og informere.*
- *Har vært veldig bra kommunikasjon mellom ledelsen og oss i gruppen.*
- *Jättebra.*
- *Vill säga att de har varit mer änn bra.*
- *Låtit var i en kommit till tal's, men heller inte tvingat någon att prata.*
- *Ledarne har kunna gett ut ordet och låta alla prate. Som det var så pratade en mest och en flamsade for mycket.*
- *De har varit superska. En sådant målamod forståelse och kärlek.*
- *Vissa har tagit för stor plats.*
- *De var veldig søte og flinke.*
- *Instruktørene har gjort en veldig fin jobb med VINN. Veldig positive og engasjerende har de vært.*
- *Veldig involverte og forståelsesfulle.*
- *De har vært med, men latt oss prate om det vi følte for – BRA!!*
- *Fordi de har jobbet bra sammen med oss på gruppa.*
- *Uttrykket seg veldig godt.*
- *Menneskelige og samtidig profesjonelle. (Kjærlige).*
- *Kjempeflinke. Helt topp ☺*
- *Dom har kompliterat varandra utmärkt.*
- *Betyg 5 (Vår kommentar; 4 var høyeste skåre, helt enige).*
- *Programledarna har varit helt supra! Det är deras förtjänst att jag börjar hitta mig själv. Utan dem hadde jag inte varit där jag är i dag. De är GULD!*
- *Mycket bra team och grupp.*
- *Mycket bra programledare som passar bra till det dom gör.*
- *Absolut dom BÄSTA.*

Tabell 9. Hvilket tema syntes deltakerne var best, samtlige tatt i betraktning.

Tema	Antall
Identitet. Hvem er jeg?	8
Åpenhet og kommunikasjon	6
Endring og verdivalg	11
Rus og avhengighet	11
Barn	2
Sorg og tap	12
Grenser	10
Sinne	9
Vold	13
Nettverk og relasjoner	6
<i>Samtlige tema</i>	8
Ubesvart	20

Figur 5.

Hvilket tema syntes deltakerne var best, samtlige tatt i betraktning.

De fire temaene som flest syntes var best var "Vold" (N = 13), "Sorg og tap" (N = 12), "Rus og avhengighet" (N = 11) og "Endring og verdivalg" (N = 11). I forhold til tema "Barn", så var det kun to deltakere som mente at det var det beste temaet.

Her er et utvalg av sitater fra deltakernes kommentarer om temaet "Endring og verdivalg". En fullstendig liste er skrevet i vedlegget.

- *Lærte masse om endring. Ble mye mer bevisst over hva som bør/skal til for å oppnå varig endring.*
- *Dette var et bra kapittel som fikk meg til å tenke på hvilke endringer som er viktige for meg og foreta framover.*
- *Nå vil jeg tenke litt lenger framover, enn bare til neste dag!*
- *Kutte ut hasjrøyking, ut i arb.livet igjen.*
- *Jeg vil bruke ideen fra dette kurset inn i det opplegget jeg skal gå igjennom sammen med min ruskonsulent.*
- *Har tenkt til å søke meg jobb, flinkere til å kommunisere mer med omverdenen.*
- *Man måtte gå såpass djupare för det man ska lanna se vilka förändringor man ska göra. Det gäller på andra praktiska saker som psykiska.*
- *Synes endringssirkelen og endringsspiralen er en veldig fin og enkel måte å få fram budskapet i dette temaet på.*
- *Men det er vanskelig å endre livet sitt når du står på ingenting.*
- *Dette alene er ikke nok for meg, men godt å få det repetert.*
- *For meg var det ikke kriminalitet jeg vil forandre, men jeg fikk innsikt i andre ting jeg vil forandre.*
- *Finns ingen chans att jag går tillbaka til det livet. Vet nu vad mitt problem är.*
- *Jättebra, har inte tänkt tanken innan vi gide förändring.*
- *Till 110 % har inga behov av att återgå till det livet.*

Tabell 10. Oppsummering av hva deltakerne har savnet.

Tema	Antall deltakere
For lite tid	9
Jobbet for lite med temaene	2
Mer om Rus	2
Mer om økonomi	2
"Hele programmet"	2
Oppfølging	2
<i>Ikke savnet noe</i>	9
Ubesvart	47

Flere deltakere kommenterer at de synes det har vært for lite tid til rådighet (tabell 10). Programmets varighet og tidsrammer oppleves altså å ikke være tilstrekkelig, og enkelte mener at man får jobbet for lite med hvert av temaene. Det er også interessant å merke seg at nesten halvparten av deltakerne *ikke* har kommentert at de savnet noe ved programmet, og at flere (N = 9) syntes ikke at det manglet noe.

Kommentarer til resultatene i spørreskjemaet

Ser man tilbake på den generelle måloppnåelsen, innebærer den at man skal bli styrket i evnen til å foreta valg som bedrer livskvaliteten, og følgelig redusere kriminalitet og voldsrelaterte hendelser. Videre er målet å øke bevisstheten rundt sammenhengen mellom rusmisbruk, vold og kriminalitet. Skårene av de ulike delene eller temaene i programmet kan ansees som en indikasjon på i hvilken grad man har oppnådd denne målsettingen. Ut ifra gjennomsnittsskårene generelt, kan det i så fall hevdes at programmet har hatt svært positiv effekt på deltakerne. De hevder selv at de har fått en bedre innsikt og forståelse av temaene som er gjennomgått. I denne sammenheng er det viktig å være noe forsiktige med å trekke langsiktige konklusjoner på bakgrunn av dette, da det ikke foreligger noen strukturert oppfølging av hvordan deltakerne i ettertid har dratt nytte av innsikten de fikk i programmet.

Det er imidlertid interessant å merke seg at i en rapport om dømte til samfunnsstraff av Højdahl og Kristoffersen (2006), så svarer de fleste kvinnene at deltakelse i programmet har hatt størst betydning for dem i forhold til ønske om endring og ta grep om livet sitt.

Flere tema er emosjonelt krevende. Spesielt temaet "Sorg og tap". Dette kan gjøre at flere trenger god tid på dette temaet, samtidig som det må foreligge en god trygghet i gruppa (Højdahl & Størksen 2004, 2006). I en tilbakemeldingsrapport fra instruktørene kommer det fram at dette var et veldig emosjonelt krevende og vanskelig tema å snakke om. Kommentarene er forskjellige, men flere nevner at de opplever at tiden blir for kort i gjennomgangen av dette temaet, og enkelte mener at det kommer for tidlig i programmet (se vedlegg A). Det vektlegges i håndboka (Højdahl & Størksen 2004, 2006), at endring er tidkrevende, og programmet kan i så måte bidra til å starte en refleksjonsprosess. Dette er et tema som for mange krever mer tid, bearbeidelse for den enkelte og oppfølging enn det programmet kan gi. At tiden er knapp, er også det flest nevner i forhold til hva de har savnet med programmet. For de som sliter veldig med forholdene som gjennomgås, burde kanskje oppfølgingstiltak iverksettes. De tunge temaene går også dels inn i hverandre, så som "Sorg og tap", "Sinne" og "Vold" (ibid). Andre tema som flere av deltakerne omtaler som veldig vanskelig, er "Identitet. Hvem er jeg?". Dette er tema som av den grunn vil gå sterkt inn på deltakerne på godt og vondt, noe som også gjenspeiles i hvilket tema deltakerne syntes var best. Det er for øvrig ingen spørsmål i skjemaet angående hva deltakerne opplevde som det tyngste tema.

Innledningsvis i håndboka skrives det at VINN er fleksibelt, dvs. at gruppelederne i samarbeid med veileder kan velge hvilke tema de vil ha med og at temaene skal tilpasses gruppedeltakerne. For eksempel kan man utelate temaet "Rus og avhengighet" dersom ingen av deltakerne har rusproblemer. Hvis alle kvinnene har deltatt på "Sinnemestringsprogram" eller "ART" (Aggresion Replacement Training), kan

gruppeleder utelukke temaet "Sinne". Gruppelederne kan fordype seg i noen av temaene, eller velge å gjennomføre alle temaene.

Det anbefales at VINN gjennomføres som et "første program", det vil si at kvinner som ønsker å gå videre med et problemområde etter VINN, for eksempel rusproblemer, får delta på programmer for dette som "Mitt Valg" / "Våga vålja rusprogram". Kvinner som har problemer med å håndtere sinne, kan gå på programmer som "ART" eller "Sinnemestring" i etterkant av VINN. Dette vil være viktig for å en mer tilpasset oppfølging og en rød tråd i straffegjennomføringen.

I tillegg bør en utarbeide noen enkle inklusjonsspørsmål for å kunne velge ut de deltakere som er motivert for å delta i VINN. Dette er etterlyst av flere gruppeledere (jfr. stadier i endringsprosessen hos Prochaska, DiClemente & Norcross 1992 og Brumoen & Højdahl 2007:17-18).

I all hovedsak er kommentarene til instruktørene svært gode, jfr. sitatene og vedlegg B. Det viser at de fleste har tatt instruktørrollen seriøst og vært kompetente til å jobbe med gruppene. Ikke minst kommenterer flere av deltakerne at gruppelederne har vært dyktige når det gjelder å skape trygghet i gruppa. Kommentarene i tilbakemeldingene til instruktørene taler i all hovedsak sitt tydelige positive språk. Det er bred enighet mellom deltakerne om at de vil anbefale VINN til andre, flere kommenterer også at dette er et program alle burde vært igjennom – kriminell eller ikke.

3 Instruktørrapportene og erfaringssamlingen

Instruktørene har utarbeidet egne rapporter som sendes til regionene og til KRUS. Rapportene er noe ulikt utformet ut ifra de hendelser og særegenheter knyttet til hver enkelt gjennomføring og hva regionene eller programansvarlige krever av tilbakemeldinger. Rapportene har altså ingen standard utforming, så det som rapporteres varierer fra gjennomføring til gjennomføring. Som nevnt i resultatorienteringen av spørreskjemaet, var flere av temaene potensielt svært sårbare å snakke om, hvilket kan være veldig krevende for instruktørene. Dette innebærer at man kan komme opp i kritiske situasjoner, noe som det også rapporteres om fra enkelte gruppeledere. I en av rapportene meldes det om et tilfelle hvor en av deltakerne fikk et utbrudd og løp på dør da et av temaene ble for vanskelig å takle. Vedkommende fullførte senere programmet, da ikke sammen med gruppa, men alene med én av gruppelederne.

Det å etablere en tilstrekkelig trygghet i gruppa vil også være svært kritisk i forhold til deltakernes involvering i samtalen. I en av rapportene meldes det om at dette ble et problem da to av deltakerne sluttet etter andre samling fordi de følte de hadde utlevert seg for mye, og instruktørene selv mente de ikke hadde gjort nok for å etablere en trygghet i gruppa.

Andre grunner til frafall har vært løslatelse, at enkelte har ruset seg og derved blitt ekskludert fra gruppa, og at enkelte personer ikke har kommet overens med de andre i gruppa.

Utvelgelse av deltakere skjer hovedsakelig gjennom intervju av de som melder seg på programmet, hvor den potensielle deltaker blant annet vurderes ut ifra motivasjon til å være med på programmet og holdning. Det står spesifikt i manualen at man ikke skal ta med de med spesielle eller tydelige psykiske lidelser, men dette har allikevel forekommet i to tilfeller i følge rapportene. I disse tilfellene meldes det om at gruppa har vært svært vanskelig å drive. En relativt gjennomgående utfordring som kom fram på erfaringssamlingen, er at man ikke har så mange å velge imellom, og derfor har grensene for hvem som får delta i programmet blitt strukket relativt langt.

3.1 Veiledning og oppfølging av gruppeledere

I instruktørenes rapporter framgår det at bruk av veileder under programgjennomføringen varierer fra enhet til enhet. I Norge har noen enheter hatt systematisk veiledning før og i løpet av programdriften. I Sverige er det *ikke* rapportert at det er benyttet systematisk veiledning under programgjennomføringen i perioden mars 2006-april 2007, med unntak av en erfaringsamling. Dette virker vilkårlig, og man kan stille spørsmål om ledelsen eller programansvarlige ved enhetene følger kravene i håndboka: ”For å drive en VINN gruppe må man ha gjennomført grunnopplæring, oppfølgingssamling og delta på årlige erfaringsamlinger. (...) Løpende veiledning både på teori, gjennomføring, gruppelederferdigheter og gruppeprosess er nødvendig for å holde en høy kvalitet i VINN”. (jfr. Højdahl & Størksen 2004:17, 2007:15).

I tillegg er det noe tilfeldig hvem man får veiledning fra. Veiledernes bakgrunn har vært psykolog, mer erfarne instruktører eller prest. Gruppeledere som har mottatt regelmessig veiledning gjennom alle programgjennomføringene er svært fornøyd med den veiledningen de har fått og opplever stor grad av trygghet.¹¹

I kapittel 1 ble det beskrevet at domfelte kvinner har en rekke behov og problemer (traumatisk forhistorie, seksualrelaterte og rusrelatert problematikk jfr. Desrosiers & Senter 2007, Lindberg 2005). Det er derfor svært viktig at gruppelederne har tilstrekkelig kompetanse, mottar veiledning underveis i programgjennomføringen og at kvinnene sikres oppfølging.

En enhet gikk bort ifra å ha veiledning allerede etter første gjennomføring. I dette tilfellet hadde en av instruktørene gjennomført lignende program tidligere, mens den andre ikke hadde gjort det. Det er vanskelig å bedømme om slike tidligere erfaringer er tilstrekkelig for å drive et så krevende program som VINN. Når man gjennomfører programmet uten veiledning underveis, kan det enkelte ganger bli vanskelig for gruppelederne hvis de må håndtere svært vanskelige hendelser som oppstår med gruppedeltakerne under gjennomføringen. Under erfaringsamlingen ved KRUS kom det fram at disse instruktørene hadde hatt betydelig utbytte av veiledningen de hadde fått ved første gjennomføring, særlig om hvordan de skulle takle utbrudd i gruppa.

Gjennomføringen i de fleste tilfellene syntes imidlertid å fungere bra da det ikke rapporteres om spesielt vanskelige tilfeller, samt at gruppelederne tilsynelatende har gjort en god jobb. Men man finner enkeltepisoder som har vært krevende for gruppelederne. De savner veiledning og samarbeid med gruppeledere fra andre enheter.

¹¹ Her kan nevnes Stavanger fengsel, Sandefjord fengsel og Bergen fengsel.

Det at programmet er mindre manualstyrt enn andre programmer, gjør at det også kreves mer av gruppelederne. Dette understreker også at veiledning under gjennomføringen er viktig. Man beveger seg som nevnt inn på områder som er svært sensitive i dette programmet, og følgelig kan intensitetsnivået for mange nå bristepunktet, noe som gjør det svært viktig å etablere en trygghet i gruppa.

En av veilederne som var tilstede på samlingen i Oslo, foreslo at veiledningen kan være elektronisk. En veileder kan være tilgjengelig til faste tider på telefon underveis i gjennomføringen, og/eller man kan benytte web-kamera eller ulike former for e-læring/e-veiledning. Man bør se nærmere på en slik ordning, da dette kan bidra til at tilgjengeligheten på nødvendig veiledning blir ivaretatt.

I tillegg burde man ha mulighet til å benytte et støtteapparat i de tilfellene hvor en eller flere av deltakerne får store problemer under gjennomføringen av programmet. Som vist i enkelte av rapportene fra instruktørene, er det tilfeller hvor nettopp dette har skjedd. Løsningene da har vært relativt tilfeldige og enkelte har kommet seg gjennom det på en grei måte. Om slike tilfeller oppstår burde man ha en mer planmessig løsning som involverer et profesjonelt støtteapparat, for eksempel i form av bistand fra psykolog. I noen av rapportene fra instruktørene kommer det fram at instruktørene ikke har hatt tilstrekkelig opplæring eller veiledning under programmet, hvilket er noe betenkelig nettopp ut ifra de vanskelige og komplekse temaene programmet består av. Instruktørens må ha høy kompetanse, og man må utvise en kritisk varsomhet. Underveis i programgjennomføringen har deltakere sluttet. Det er ikke foretatt noen undersøkelse av hva dette skyldes, men det er viktig at gruppelederne kan diskutere frafall med sin veileder, og hva de skal gjøre når vanskelige situasjoner oppstår.

Det vises også til i akkrediteringspanelets utredning om at veiledning er en forutsetning for å drive programvirksomhet (Haugli et al. 2006).

3.2 Tilstøtende tiltak

Som det står innledningsvis i håndboka, så kan VINN være starten på en større bearbeidelses- og endringsprosess, hvilket på mange måter er programmets hovedmål. Dette indikerer at man burde følge opp de som deltar i programmet etter det avsluttes. I akkrediteringspanelets utredning om kriterier for programvirksomhet (Haugli et al. 2006) vises det til at programvirksomhet skal ha en sammenheng med andre program eller tiltak. I én av rapportene viser man tydelig til at en slik tanke praktiseres. Denne praksisen ble også gjort rede for under erfaringssamlingen, der et fengsel i Norge har utarbeidet en modell. I den gjeldende enheten har man iverksatt hva de selv kaller en ”rød tråd-filosofi”, hvilket blant annet innebærer at VINN programmet er en del av en større endrings- og oppfølgingsprosess. Mot slutten av VINN blir man introdusert for

andre program som ”Ny Start”, får informasjon om NAV (arbeidsmarkeds- trygde- og sosialetat) og andre oppfølgingstiltak. I tillegg blir man introdusert for og får mulighet til å delta i et program om kvinner og vold. På erfaringssamlingen ble det også trukket fram viktigheten av samarbeidet mellom andre program, skole og jobb for å få denne ordningen til å fungere. Det ville vært interessant å se resultatene på lengre sikt av en slik ordning i forhold til de enhetene som ikke praktiserer en slik ”rød tråd-filosofi”.

Grupper som hadde både mannlig og kvinnelig instruktør, opplevde å få positive tilbakemeldinger på at nettopp det hadde vært en fordel. Flere av kvinnene har dårlige erfaringer med menn, og opplever det positivt å bli møtt med respekt av en mannlig gruppeleder. Både menn og kvinner er gruppeledere ved Ravneberget-, Sandefjord-, Stavanger- og Trondheim fengsel. I Sverige er det mannlig gruppeleder ved Hinseberg og ved friomsorgen i Göteborg. Denne kombinasjonen hadde fungert veldig godt også ifølge instruktørene. I forhold til antall deltakere i hver gruppe var det bred enighet om at seks stykker var det mest optimale antall deltakere. Videre er tendensen at ledelsen i enhetene for det meste har vært fraværende med tanke på å involvere seg i programvirksomheten, da med enkelte unntak i Norge. Gruppelederne har etterspurt temaer om kvinners seksualitet og økonomisk kriminalitet.

3.3 Målekriterier

VINN er et program sammensatt av flere temaer. Denne multimodaliteten har altså vist seg gjennom metaanalyser å gi generelt gode resultater med tanke på tilbakefall (McGuire 2002). VINN har fokus både på personens kognitive forhold (tanker, følelser, forståelse og opplevelse av mestring) og situasjonelle og relasjonelle forhold (livssituasjon, barn, personlige nettverk, forhold til rus o.l.). Lösel (1995) hevder at det er gjennomsnittlig 10 % mindre residiv hos de som har gjennomført et slikt program enn de som ikke har det. På dette grunnlag kan man anta at programmet har en mer langsiktig positiv virkning, men det er langt fra alle multimodale program som har noen positiv virkning. Derfor burde man også følge opp deltakerne i ettertid for å se om de som har gjennomgått programmet kommer bedre ut av det med tanke på residiv.

En utfordring er da å sette målkriterier. I VINN er målet at kvinnene skal få en styrket evne til å foreta valg som gir en bedre livskvalitet, og følgelig en reduksjon av kriminalitet og vold, samt økt bevissthet om sammenhengen mellom rusmisbruk, vold og kriminalitet (Højdahl & Størksen 2004, 2006). Ut ifra resultatene i denne foreliggende evalueringen, virker det som de fleste har blitt mer bevisste rundt sistnevnte, i tillegg til at funn av Højdahl og Kristoffersen (2006) tilsier at programmet hadde hatt stor påvirkning på de kvinnene som hadde gjennomført det. Dette er svært positivt, men ser man tilbake på målet, så innebærer også det at man reduserer kriminalitet og vold. Dette kan man strengt tatt ikke si noe om, ettersom det per i dag

ikke har blitt gjort noen analyser på dette i forhold til virkningen av VINN. Generelt og overordnet er det nettopp residiv som vektlegges når det forskes på effekter av programvirksomhet (se f.eks. MacKenzie 2000).

Det kan være vanskelig å tydeliggjøre og dokumentere hva som virker eller ikke og hvorfor opp imot teoretisk forankring. Suksesskriteriet kan også være vanskelig å bedømme. Om man f.eks. dømmes for mindre kriminelle forhold kan dette også ansees som en til dels positiv virkning (Crow 2001).

To spørsmål som da melder seg er da:

Hva er egentlig tilfredsstillende måloppnåelse?

Hva legitimerer et programs rett til drift og gjennomføring?

Dette er antakelig spørsmål som det er vanskelig å svare på, og svarene vil muligens være svært ulike i forhold til hvem man spør, men det er spørsmål som må diskuteres.

En utfordring vil være å sette et akseptabelt mål på den positive effekten som er rapportert av deltakerne i programmet. Fra et samfunnsøkonomisk standpunkt vil dette dreie seg om residiv og en "cost-benefit" problemstilling. Fra et individuelt standpunkt dreier forholdet seg i større grad om enkeltindividets beste, og kanskje ikke den gjennomsnittlige virkningen. For enkelte vil program ha stor betydning og for andre mindre betydning.

Et viktig siktemål med VINN er at det skal være et bidrag som kan starte en endringsprosess som gir bedre livskvalitet. Dette indikerer at man i kombinasjon med andre tiltak må fortsette og å følge opp prosessen. Et spørsmål som da melder seg er: Om VINN er starten på en lengre endringsprosess, hvordan tenker man seg fortsettelsen?

En kommentar tilknyttet tema om endring lyder som følger; *"Men det er vanskelig å endre livet sitt når man står på ingenting"*.

Dette er også et spørsmål som på mange måter går ut over hva kriminalomsorgen kan bidra med, siden deltakerne bare er under kriminalomsorgens kontroll for en kort periode.¹² I rapporten om akkreditering av programmer heter det at man i framtiden skal fokusere på etableringen, utviklingen av og oppfølgingen av programmer. *Videre skal programmene settes i sammenheng med andre program eller tiltak, og hvordan programmet forholder seg til en eventuell framtidsplan* (Haugli et al. 2006). Dette

¹² I Norge soner de fleste kvinner relativt korte dommer. I 2006 var gjennomsnittslengden 108 dager, mens det var flest med en domslengde på under én måned (Kristoffersen 2007).

antyder at man burde se programmet i en større helhet. En "rød tråd- filosofi" som nevnt tidligere, er kanskje en måte å ivareta dette på. Men det er viktig å understreke at en forutsetning for at programmene skal ha en positiv virkning er at deltakerne har en indre motivasjon til endring.

Når det gjelder residiv og programvirksomhet, er det uansett viktig å ha in mente som Crow (2001:102) formulerer det: "reducing recidivism has been notoriously difficult. It is a relief to know that some correctional programmes can indeed work to reduce recidivism by significant amounts."

4 Avslutning og anbefalinger

Denne rapporten omfatter erfaringer med VINN-samtalegrupper for kvinner, som er gjennomført i 2006 og fram til medio april 2007, ved Hinseberg, Sagsjön, Färingsö og Ystad fengsler i Sverige, og fra fengslene Ravneberget, Sandefjord, Bredtveit, Stavanger og Trondheim samt friomsorgen i Akershus i Norge.¹³

Om man skal trekke ut noen forhold fra instruktørrapportene og evalueringssamlingen, så er viktigheten av å benytte regelmessig og systematisk prosessveiledning under gjennomføringen av VINN. Dette fordi det kan forekomme hendelser med gruppedeltakere som er ustabile og som sliter med mange problemer, og som har behov for ekstra oppfølging underveis. Dersom enheten ikke har egne godkjente/sertifiserte veiledere eller psykologer, bør man benytte seg av eksterne veiledere med erfaring og kompetanse. Man bør ikke benytte egen leder som veileder.

Oppstart av programmet er kritisk med henhold til rekrutteringen og gruppesammensettingen, samt det å skape en tilstrekkelig trygghet i gruppa. Disse forholdene legger premissene for enhver gjennomføring av programmet.

Tilbakemelding fra enhetene og besvarelsene fra gruppedeltakerne er av noe varierende karakter. For senere evalueringer bør man finne en felles struktur på tilbakemeldingsprosedyrene fra instruktørene og gruppedeltakerne til regionene/programpanel, slik at man kan sammenligne prosessene. Dette kan være forhold ved utvelgelsesprosessen (f.eks. hvor mange ble valgt, hvem kom ikke med og hvorfor, hvor lang tid brukte man på dette) eller andre forhold som sammensettingen i gruppa (f.eks. etnisk bakgrunn, rusproblemer eller andre forhold ved deltakerne som kan gi en bedre beskrivelse av gruppesammensettingen). Enkelte rapporter har inkludert flere av disse punktene, men det varierer.

Deltakerne har generelt skåret høyt på samtlige tema i VINN, hvilket indikerer at de har hatt stort utbytte av programmet. Noen har skåret "5" (se kommentarene i vedlegget), selv om det er kun "4" som er det "høyeste" alternativet. De hevder å ha fått en bedre innsikt og forståelse av sin livssituasjon relatert til temaene som ble gjennomgått i gruppene. Det er likevel viktig å være noe forsiktig med å trekke langsiktige konklusjoner ettersom det ikke foreligger noen strukturert oppfølging av hvordan deltakerne i ettertid har dratt nytte av programmet. De fire

¹³ I tillegg er noen svar fra Mozhaisk oppdragelseskoloni i Russland deltatt i programmet.

temaene som flest syntes var best, var "Vold", "Sorg og tap", "Rus og avhengighet" og "Endring og valg". Generelt er skårene i Sverige noe høyere enn i Norge.

Når det gjelder å anbefale programmet til andre, har samtlige i de svenske enhetene sagt seg helt enig i dette. Gjennomsnittsskåren i Norge er også tilnærmet maksimal.

Deltakere som var i grupper med både mannlig og kvinnelig instruktør, opplevde at nettopp det hadde vært en fordel. Flere av kvinnene har dårlige erfaringer med menn, og finner det positivt å bli møtt med respekt av en mannlig gruppeleder.

Flere deltakere synes det har vært for lite tid til rådighet, og at man får jobbet for lite med hvert av temaene.

Tilbakemeldinger knyttet til ledelsen er et punkt hvor svært få har gitt tilbakemelding, og flere nevner at de ikke har hatt noe befatning med ledelsen (se vedlegg B). Dette punktets relevans burde derfor vurderes.

For å kunne gjennomføre VINN, må man ta hensyn til domslengde, hva kvinnene er dømt for og hvor de gjennomfører straff. Dette er viktige organisatoriske forutsetninger å ta tak i når man skal gjennomføre program for kvinner. Man må ta hensyn til at flesteparten av de domfelte kvinnene har relativt korte dommer. I tillegg må man ta geografiske hensyn. Kvinnene var innsatt ved 24 fengsler i Norge i 2006, og det er 1-3 friomsorgskontorer i de 20 fylkene. I Sverige er kvinnene fordelt på fem fengsler.¹⁴ Man bør derfor generelt vurdere mulighetene for å bedre samarbeidet mellom friomsorg og fengsler når det gjelder programvirksomhet for kvinner, slik de gjøres i Region øst, Sør og Sørvest i Norge. En "rød tråd- filosofi" kan være et eksempel til etterfølgelse om det viser seg at dette har en god virkning.

I et større perspektiv burde man vurdere å benytte seg av før- og ettertester. Videre er det viktig å utforme målekriterier på i hvilken grad deltakelse i VINN for den enkelte bidrar til endring bort fra kriminalitet og en bedre livskvalitet på lengre sikt.

¹⁴ I Sverige har man ikke tilsvarende ordning med samfunnsstraff som i Norge. I 2006 gjorde friomsorgen i Sverige ca 27 000 personutredninger og hadde tilsyn / overvåking med ca 13 000 klienter. I 2005 ble det påbegynte 3 279

Villkårlige dommer med samhällstjänst, av disse var 258 kvinnor (8 procent).

jf. <http://www.kriminalvarden.se/upload/statistik/kos/2005/Hela%20KOS%202005%20Länk.pdf>

Spørreskjemaet deltakerne bes om å fylle ut etter programgjennomføring bør ha:

- Én standard for å merke av om man ikke har gjennomgått temaet
- Én standard for skjemaoppsett
- Lik standard på mål av straffelengde
- Flere bakgrunnsopplysninger (f.eks. sivilstatus, antall tidligere dommer og for hva)
- Mulighet for generell kommentar, uten føringer (fri assosiasjon)

Det foreslås en 6 eller 7 punkts Likert-skala framfor 4 svaralternativer, for å få et mer differensiert bilde av de ulike temaene og forholdet mellom temaene. Når man ser på tallene, ligger alle i øvre sjiktet av skalaen. Dette er tilsynelatende veldig bra, men skalaen er relativ kort og gir få nyanser i svarene. Det kunne derfor med fordel vært en større skala. I tillegg bør man utarbeide noen enkle inklusjonsspørsmål for å kunne velge ut deltakere som er motivert for å delta i VINN (se f.eks. Brumoen & Højdahl 2007:17-18).

Utfordringen er å ha et fleksibelt program som er tilpasset både kvinnes kriminalitetsproblem, deres behov og deres muligheter for å mestre et liv uten kriminalitet, rus eller vold. Det er viktig å opprettholde en variert temasammensetting som har fokus på flere forhold i kvinnes liv. I så måte er VINN tilpasset disse forholdene. Dette har også støtte i internasjonal forskning (jfr. Desrosiers & Senter 2007).

4.1 Anbefalinger

1. Det må sørges for bedre oppfølging av de gruppedeltakere som har behov for det, underveis og i etterkant av programmet.
2. Programmet må inngå i den domfeltes straffegjennomførings- eller framtidsplan, og ses i sammenheng med andre program eller tiltak. VINN bør velges som et "første program". Dette for å sikre en opplevelse av sammenheng og rød tråd i de ulike tiltakene rundt den enkelte.
3. Det bør settes av bedre tid til de tyngste temaene ("Endring og valg", "Rus og avhengighet", "Sorg og tap" og "Vold").
4. Det anbefales å videreutvikle temaet "Økonomi" fordi så stor andel av domfelte kvinner er dømt for økonomisk kriminalitet.
5. Det anbefales et frivillig tema om kvinners seksualitet.
6. Implementering av programmet må forbedres på den enkelte enhet. Gruppelederne må få systematisk prosessveiledning før, under og etter programgjennomføringen og mer kompetanse på gruppeprosess. De trenger veiledning på hvordan de skal håndtere kvinner som er i følelsemessige vanskelige situasjoner.
7. Det anbefales å tilrettelegge for f.eks. telefonisk eller (web-basert) e-veiledning.
8. Det bør utvikles kriterier for å måle i hvilken grad deltakelse i VINN bidrar til endring bort fra kriminalitet, rus eller annen uønsket atferd og en bedre livskvalitet på lengre sikt.
9. Det bør utarbeides inklusjonsspørsmål i forbindelse med rekruttering av deltakere og før- og ettertester.

Referanseliste

- Barth, T., Børtveit, T. & Prescott, P. (2006). *Endringsfokusert rådgivning*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Berg, I.K. & De Jong, P. (2005). *Løsningsskapende samtaler*. Oslo: Gyldendal
- Berge, T. & Repål, A. (2004). *Den indre samtalen. Kognitiv terapi i praksis*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Blanchette, K. & Brown, S.L. (2006). *The assessment and treatment of women offenders: an integrative perspective*. Chichester: John Wiley and Sons.
- Brumoen, H. (2000). *Bygging av mestringsstillit*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Brumoen, H. & Højdahl, T. (2005). *Samtaler om kriminalitet. Kognitiv endringsmetodikk: Bygging av mestringsstillit (BaM)*. Oslo: KRUS. Håndbok 1/2005.
- Brumoen, H. & Højdahl, T. (2007). *Samtaler om kriminalitet og uønsket atferd Bygging av mestringsstillit (BaM) - en kognitiv endringsmetodikk*. Oslo: KRUS. (Håndbok 3/2007)
- Crow, I. (2001). *The treatment and rehabilitation of offenders*. London: Sage.
- Desrosiers, J. & Senter, A. (2007). Female offenders: An overview of characteristics and needs. *The Correctional Psychologist*, 4, Vol. 39. USA. October 2007.
- Etatsregisteret i norsk kriminalomsorg – KOMPIS.
- Friestad, C. & Hansen, I. L. S. (2004). *Levekår blant innsatte*. Oslo: Fafo.
- Haugli et al.. (2006). *Akkreditering av programmer i den norske kriminalomsorgen*. Kriterier og prosedyrer. Internt KRUS notat 2006.
- Helstrup, T. & Kaufmann, G. (2000). *Kognitiv psykologi*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Højdahl, T. & Kristoffersen R. (2006). *Dømt til samfunnsstraff*. Oslo: KRUS.

Højdahl, T. & Størksen M. (2004). *VINN samtalegruppe for kvinner*. Oslo: KRUS (Håndbok).

Højdahl, T. & Størksen, M. (2006). *VINN-samtalsgrupp for kvinner*. Stockholm: KRUS och Svensk Kriminalvård.

Håkonsen, K.M. (2003). *Introduksjon til psykologi*. Oslo. Gyldendal, 3. utgave.

Kristoffersen, R. (2007). *Nordisk statistikk for kriminalomsorgen i Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige 2001-2005*. Oslo: KRUS.

Lindberg, O. (2005). *Kvinnorna på Hinseberg: En studie av kvinnors vilkår i fängelse*. Norrköping: Kriminalvården. (Rapport 14).

Lipsey, M.W. (1995). What do we learn from 400 research studies on the effectiveness of treatment with juvenile delinquents? I: J. McGuire (Ed.), *What Works: Reducing re-offending: Guidelines from research and practice*. Chichester: John Wiley and Sons.

Lycke Ellingsen, I. (14.06.2007). *Kvinner helse i fengsel*. Oslo: KRUS. (Foredrag på seminar om kvinner i utsatte posisjoner. Frihetsinnskrenkelse).

Lösel, F. (1995). The efficacy of correctional treatment: A review and synthesis of meta evaluations. I: J. McGuire (Ed.), *What Works: Reducing re-offending: Guidelines from research and practice*. Chichester: John Wiley and Sons.

MacKenzie, D.L. (2000). Evidence-Based Corrections: Identifying What Works. *Crime & Delinquency*, vol. 46.

McGuire, J. (1995). *What works: reducing re-offending: Guidelines from research and practice*. Chichester: John Wiley and Sons.

McGuire, J (2002). *Offender rehabilitation and treatment. Effective programmes and Policies to reduce re-offending*. Chichester: John Wiley and Sons.

Miller, W.R. & Rollnick, S. (2002). *Motivational interviewing – preparing people to change addictive behaviour*. (2. utg.). New York/London: The Guilford Press.

Prochaska, J.O., DiClemente, C.C. & Norcross, J.C. (1992). In search of how people Change: Application to addictive behaviors. *American Psychologist*, 47(9), 1102-1114.

Ringdal, K. (2001). *Enhet og mangfold. Samfunnsvitenskapelig forskning og kvantitativ metode*. Bergen: Kunnskapsforlaget.

Internett:

http://www.kriminalvarden.se/templates/KVV_InfoPageGeneral_4459.aspx

lesedato 200907)

http://www.kriminalvarden.se/templates/KVV_InfoMaterialListing_3413.aspx

lesedato: 051007

Vedlegg

Vedlegg A. Kommentarer til temaene

Her er sitater fra gruppedeltakernes kommentarer i evalueringsskjemaet, skrevet slik det er uttrykt av respondentene.

"Trygghet i gruppa"

Kjennskap til hverandre blir trukket fram av flere som en forutsetning for trygghet i gruppa:

- Måtte bli litt kjent før man kunne føle trygghet.
- Bra att ledarna "känner" oss och plockat i hop en bra grupp så att man känt trygghet i gruppen.
- Vi kände varandra innan, men jag tycker tryggheten mer har kommit till av gruppreglerna och alt ettersom VINN har fortgått.
- Vi kjenner hverandre fra før.
- Det hjalp på at vi i gruppen kjente hverandre ganske godt ifra før + at det var positivt at vi var en liten gruppe.

Gruppeledernes betydning blir også vektlagt i kommentarene knyttet til trygghet i gruppa:

- Har stor tillit till att mina gruppledare kan se forbi uniformen och i stället se till personen.
- Mycket bra ledarskap.
- Gruppeledarna har varit mycket bra tillsammans.
- Gruppeledarna hadde valt ut en mycket bra sammensætting av olika individer.
- Gruppeledarna skapade en väldigt bra sammensatt grupp och tryggheten kom med en gang.

"Identitet. Hvem er jeg?"

- Absolut i dag kan jag stå for den jag är.
- Tycker amnet var mycket intressant.
- Det ar svært for mig att bedøma! Tror det.
- Att man ibland läser sidan 9 om självkänsla.
- Har det väl.
- Jag tycker att jag alltid har gjort det klart och tydligt.
- Glömt mycket.

- Veldig bra tema.
- Føler at jeg hadde det fra før.
- Har kjent meg selv i mange år på godt og vondt. Og like lenge presentert meg.
- Har vel alltid visst hvordan jeg skal presentere meg for andre.
- Jeg føler jeg lærte mye om meg selv, og om hvordan andre oppfatter meg.
- Vanskelig å vite hvem jeg er når jeg har ruset meg lenge.
- Føler at dette er teori som jeg ikke tenker bevisst på, kanskje unntatt i jobbsøkesammenheng.
- Svår bit, men bra lærare så det gikk bra.
- Bra att få innsikt över hur man är som person, och even få se sina bra och dårliga sidor.
- Svår fråga.
- Svårt tema då det inte är lätt når det kommer till att tycka något om sig själv.
- Känner mig mycket mer lugn och säker. Har mer kontakt med mina känslor och mig själv.
- Instämmer.
- Jättejobbigt avsnitt. Nu börjar jag förstå vem jag är.

"Åpenhet og kommunikasjon"

- Har gett mig mycket bra eftertankar innfor framtiden.
- Att forstå att vi kommunisera på olika sätt.
- Jo mer visst.
- Det bästa temat. Dette är något man verkligen kan få användning av.
- Kommer vel sikkert aldri helt til få til en fullstendig forståelse med det å kommunisere med en gutt jeg har et forhold med, slik at det er gjensidig forståelse.
- Også her bevisst på min åpenhet og kommunikasjon fra før.
- Dette var et tema jeg følte at jeg kunne en del om ifra før, men ble i ettertid mer bevisst på hvordan jeg selv er når jeg kommuniserer.
- Særlig når det kommer til å begynne en setning med du i stedet for jeg.
- Jag åkar i ständig prövningar og har fått mycket hjälp til självhjälp.
- Var mycket bra för mig och underlättade en akut situation för mig. Nyttig påminnelse: Att kommunisera.
- Fast jag vet hur jag är.
- Veldig lærorikt. Fått se skillnader mellom tal och kroppsspråk.
- Ja, fast jag tycker ändå att kommuniserade bra även innan gruppen började.

- Blivit bättre är fortfarande lite restriktiv emot släppa in andra, men jag jobbar på det och försöker släppa min mask.

"Endring og verdivalg"

- Lærte masse om endring. Ble mye mer bevisst over hva som bør/skal til for å oppnå varig endring.
- Dette var et bra kapittel som fikk meg til å tenke på hvilke endringer som er viktige for meg og foreta framover.
- Nå vil jeg tenke litt lengere framover, enn bare til neste dag!
- Kutte ut hasjrøyking, ut i arb.livet igjen.
- Jeg vil bruke ideen fra dette kurset inn i det opplegget jeg skal gå igjennom sammen med min ruskonsulent.
- Har tenkt til å søke meg jobb, flinkere til å kommunisere mer med omverdenen.
- Jag har inga kriminalitetsproblem.
- Att med "tårtdiagrammet" på ett tattare sätt se vad som kommer vara viktig för mig i framtiden.
- Visste redan hur.
- Man måtte gå såpass djupare för det man ska lanna se vilka förändringor man ska göra. Det gäller på andra praktiska saker som psykiska.
- Det visste jeg nok fra før.
- Dette vet jeg også fra før. Spørsmålet blir vel mer hva en velger å gjøre.
- Vet hva som må gjøres for å holde meg unna kriminalitet.
- Dette er noe jeg hadde innsikt i før jeg kom hit.
- Synes endringssirkelen og endringsspiralen er en veldig fin og enkel måte å få fram budskapet i dette temaet på.
- Men det er vanskelig å endre livet sitt når du står på ingenting.
- Dette alene er ikke nok for meg, men godt å få det repetert.
- For meg var det ikke kriminalitet jeg vil forandre, men jeg fikk innsikt i andre ting jeg vil forandre.
- Det bekreftar redan der tro och innsikt som jag har.
- Viktig temasom inte går att nonschalera när man ska förändra.
- Sysslar ei med kriminalitet. Har ei behov av kriminalitet för at t.ex. tjäna pengar. Dra försvara någon hjälplös människa anser jag ej som kriminelt.
- Har redan bästemt mig.
- Finns ingen chans att jag går tillbaka til det livet. Vet nu vad mitt problem är.
- Jättebra, har inte tänkt tanken innan vi gide förändring.
- Till 110 % har inga behov av att återgå till det livet.

"Rus og avhengighet"

- Har blitt mer bevisst ang. tankegang og følelser i fht. rus. Ser ting mer i sammenheng med forandringer o.l. som har vært i livet. Fikk litt aha-opplevelse. Lærte mye om dette.
- Jeg har fått "repetert" en del ting og det hjelper på veien mot et rusfritt liv.
- Alternativet var klart, men har vært OK å drøfte uansett.
- Tanken att sluta röke har vaxit sig starkare.
- Det är väl att komma på när annas att göra.
- Jag kommer borja träna spela badminton med Camilla ut.
- Det går djupare änn så.
- Dette er det flere år siden jeg fant ut av.
- Dette har jeg jobbet med i 2 år, og siden jeg den dag i dag er rusfri, så vil jeg si at jeg har fått meg andre alternativer som er bedre alternativer enn rus.
- Dette temaet har gjort slik at jeg får mer avsmak på rus og dop 😊
- Om det ikke er der før kurset, tror jeg ikke dette hjelper mye, men dette har absolutt gitt meg mer pågangsmot til å bli nykter.
- Har aldrig rökt. Använder mycket. Lite alkohol.
- Har inga problem, med varken droger eller alkohol.
- Åter igjen – bekräftar vad jag själv anser.
- Bra påminnelse för mig som varit "ren" så lenge.
- Har ej såna behov.
- Inga missbrukare.
- Fått punkter at jobba med för att kunna se mig själv annorlunda.
- Har och är medveten prestation + energ i- missbrukare. Skal jobba med min energi nivå och lära mig säga NEJ = leva i nuet, inte i framtid!
- Har inget drog el. Alkoholproblem.
- Instämmer helt, men jag letar fortfarande efter andra alternativ.

"Barn"

- Knepig situation att sitta här och ha barn.
- (Har ej egna).
- Delmål nr 2 "förovann" – viktig att få tips + hjälp på vilket sätt jag som mamma kan vårda relationen till mina barn då jag är i anstalt. Personalens roll.
- Ett ämne där vi kunde dela varandras erfarenheter.
- Svårt ämne för en barnlös grupp.
- Det är någonting jag redan tyckte.
- Vi hoppader nästen över då en tjej inte ville.
- Har voksne barn.

- Var kanskje ikke det temaet som angikk meg så sterkt i forhold til at jeg nesten var den eneste uten barn og uten planer om barn. Så det ble heller mindre jeg følte at jeg ikke hadde et felles ting med i forhold til de andre.
- Har vært kursa før...
- Fått innspill fra andre med barn, om hva som er viktig.
- Dette har jeg fra før av.
- Bra att lära seg lite, har för tilfellet inga egna barn.
- Bekräftar det jag redan tror på.
- Har vuxna barn och är mycket tacksam för vad dom blivit.
- Barn är bäst. Vi borde lysna och lära oss vishet av barn istället för att missköta barn.
- Etersom allt vi lärt oss här om oss själva speglar av på våra barn.
- Att prata med andra med samma sak hjälper mycket.
- Har inga, men vil ha. Men har mycket bra kontakt med min systers dotter, ... på att skaffa barn efter detta straff.
- Har inte kunnet gjöra detta tema, men jag har redan insikten.

"Sorg og tap"

- Fått mer forståelse på ulike reaksjoner ang. dette.
- Det har gitt meg innsikt i at det er viktig og bearbeide sorg etter hvert som situasjoner oppstår.
- Har fått mig att innse hur viktig det ar att få använda sin sorg for att forstå den. Och kunna gå vidare, bli stärk.
- Var inte med. Är nestan glad för det. Tung bit.
- Svårt ämne att bara "skrapa på ytan".
- Vissa saker som hänt i livet har jag fortalt förträngt – avslutat.
- Jag valde att inte prata om det. Hadde programmet varit längre så hade jag nog öppnat mig.
- Skulle behövas mycket mera tid.
- Visst.
- Det kommer ta tid att reparera min mors bortgang m.m.
- Det går djupare änn så.
- Bare kort tid for å oppnå effekt.
- Har fortrent sorg og tap som har skjedd. Godt å begynne å bearbeide det.
- Jeg har ingen ting på dette emne.
- Føler at jeg fikk et veldig godt utbytte på å snakke om min sorg og mine tap.
- Det var godt å få pratet om sorg og tap.
- Nyttig tema.

- Har vel egentlig klart å komme meg noenlunde over tapene i livet, utenom å bli tatt fra friheten uten grunn for det.
- Dele erfaringer med andre var helt topp.
- Svårt ämne.
- Viktig sak å bearbeita.
- Det är alltid givande för mig att lysna på andras sorg och förlyst även om jag själv skulle oppleve sorg eller förlust. Ger alltid styrka når man ber om det.
- Det finns så mycket olika sorters sorg som är svært å hinna la upp.
- Vet at det är ok å sørja.
- Jag har aldrig gråtit så mycket som under dessa 7 veckor.
- Alldeles för tidlig i kursen.

"Grenser"

- Har fått flere "aha-opplevelser" her. Dette er ting jeg sliter med. Syntes derfor dette har vært veldig bra for meg.
- Behöver inte vara alla till lags.
- Mycket viktig eftertankar, kommer å setta grenser i fortsætningen.
- Jag köoar på det.
- Att fortsätta vara ärlig mot andra och å inte vara så "blåögd".
- Har det väl.
- Det har öppnar en det dörrar for mig.
- Her hadde jeg en del å lære.
- Føler at jeg allerede hadde god innsikt ifra før om mine grenser.
- Bidratt til at jeg tenker mer over alle mine forhold.
- Har vel egentlig nok grenser, tror jeg!
- Svært och hinna med alt sette gränser i ett akut suede, men träning ger ferdighet.
- Viktig för mig och vad jag behöver jobba med.
- Jag har forstått at jag har inga gränser haft och varför. Men jag är betre med det varje dag hela tiden.
- Jag kan.
- Värsta avsnittet. Grymt jobbigt å få ett bild av min egen gränssætting.
- Jag tycker at man alltid skall ge från sitt hjarta. Sedan er det upp til varje person at om den vil missbruka ens godhet ettersom personen värderar ens godhet. Det goda vinner endå i sluttet av resan.

"Sinne"

- Mycket jobbigt och tungt tema. Mycket på att vi sitter i fängelse. Ilska är inte ok här.
- Ingenting mot det "ART" gjorde. Har deltagit i ART
- Känner sorg.
- Men det är svårt att förändra att t.ex. inte börja gråta i ren ilska.
- Der med trappen var bra.
- Påminnelse om at taktisk framferd ofte kan lønne seg i stedet for å for hardt stå på krava.
- Har vært så bevisst på dette temaet i mange år allerede, men det er godt å få det repetert.
- Gøy med rollespillet!
- Alle delar i programmet har gett mig flera guldkorn på vägen.
- Har lite ilska.
- Jag tycker om at vara glad och harmonisk. Jag har inga problem med ilskan, om det inte handlar om barn och försvarslösa människor.
- Försöker att inta trycka bort mina känslor utan låter dem komma ut under kontrollerande former.
- Ja, och jag även varje dag.
- Förstått att jag bär på mycket ilska och tips för at kunna acceptera den och på så vis förändra den.

"Vold"

- Og hvilke konsekvenser det kan få. Uansett så er det ikke bra for meg selv om man tror man kan rettfærdiggjøre det overfor den andre, så taper man selv.
- Dette er også et kapittel som jeg har hatt mye nytte av.
- Jobbigt....
- Ingenting mot ART (Vår merknad: deltakeren har deltagit i ART programmet)
- Var inte med den dagen.
- Inte blivit utsatt.
- Vet fra før.
- Har påmint meg hvor skadelig vold er.
- Bra tema.
- Jag har inga problem med våld. Jag avskyr i vanlig fall våld. Som sagt så länge det inte drabbar barn eller försvarslösa människor vett jag ser på, så skulle mitt samvete inte tillåta att barn och försvarslösa människor blir utsatta för våld.

- Tänker inte bli så arg att det övergår i våld utan jobbar med min audning när jag blir så arg.
- Det har gett mig kunskapen att även psykisk tryck är misshandel. Har öppnat mina ögon vad jag blivit utsatt för.

"Nettverk og relasjoner"

- Har full kontroll over menneskene rundt meg.
- Kan i dag se vilka personer som är ett bra stöd.
- Tycker att mitt nätverk är och var bra.
- Upptäckte att jag har ett valdigt dåligt nätverk, mina barn ôr de enda, jag behöver mer.
- Att man inte behöver ha ett stort nätverk för att kunna känne trygghet.
- Innser at jeg faktisk har et veldig fint nettverk rundt meg.
- Har ikke noe stort nettverk.
- Tragisk nettverk, nok å jobbe med.
- Visste det fra før...
- Hvordan jeg ser på grenser til andre rundt meg. Bli flinkere!
- Är lite förundrad över att be om hjälp. Men har blivit mycket bättre på det.
- Mitt nätverk är alltid väl organiserat med kärlek, närhet, glädje och god harmoni och gemenskap.
- Det är inte fult att be om råd.
- Har inte kunnit gjöra detta tema, men jag har redan innsikten det.
- Att inte glömma sitt nära nätverk.

Vedlegg B. Kommentarer til programmet og instruktørene

Anbefale VINN

- Var veldig skeptisk i begynnelsen, men innså bare etter et par ganger at dette hadde jeg veldig godt av. Fått litt annet syn på flere ting og synes at jeg har litt mer oversikt nå enn før. Og at det er ikke lett å forandre så mye i livet sitt, men det er absolutt ikke umulig → må ”bare” stå på masse.
- Jeg gikk på kurset med stor tvil på at dette kunne lære meg noe nytt. Oppdaget at dette var feil. Vi endte opp med en gruppe på to, men syntes dette var helt OK. Jeg fikk innsikt i en del situasjoner som har skjedd siste årene.
- Jag tycker att Ni är helt klippta och skurna för att leda VINN. Ni är begga trygga och det var därför jag sökte VINN –för att Ni är så bra!!!
- En jättebra kurs som gett mig mycket innsikt rekordera denna kurs varmt.
- Det har gett ”trygghet” i boendegruppen att gå VINN och diskutera och sedan gått till avd. och bo med gruppen som förstått varför man blivit ledsn eller upplevt något jobbigt.
- Tycker absolutt att all personal inom kriminalvård skulle lära seg detta.
- Tycker att all personal skulle ha nytta av att gå VINN.
- Det har gett mig ett helt annat perspektiv på livet och på vem jag är.
- Kjempeårlig å treffe andre kvinner i samme situasjon med forskjellig bakgrunner og årsaker til at de er der. Koselig å liksom treffe en jentegruppe som man kan prate om alt det som mange av oss lever med hver dag.
- Dette er noe jeg føler jeg har fått et godt utbytte av, og noe jeg vil bruke i framtiden. Så jeg vil anbefale det på det varmeste for andre i samme situasjon som meg.
- Det er veldig givende, VINN-kurset.
- For å få noe ut av dette, mener jeg folk burde ha den innstillingen at de skal bli nykter. Kurs eller ikke.
- Fordi det hjelper deg videre i livet på en positiv måte.
- Veldig bra opplegg uansett levesett egentlig!!
- VINN skulle vært obligatorisk mht. prøveløslatelsen.
- Alle kan ha behov for dette kurset.
- Ett program för alla människor oansett situation i livet.
- VINN är rett bra. Det klart att jag unnar flere samma glädje VINN har givit mig.

- Tycker att självinsikt är viktig för alla grupper både i kriminalvården, men även i samhället i övrigt.
- VINN-kursen har givit mig de verktyg jag inte visste jag hadde. Har lärt mig hur jag skall fortsätta jobba med mig själv. Känner att detta är det bästa jag gjort!
- Man lär sig mycket om sig själv.
- Mycket bra program, lite för kort tid.
- Alle burde gå på dette kurset, uansett livssituasjon!

Instruktørene i VINN

- Vært flinke til å forklare, lytte og åpne for å diskutere ting, og ikke minst fått en til å føle seg trygg nok til å åpne seg.
- Dere har vært utrolig flinke. Tatt dere god tid til å høre og informere.
- Dere er flinke mennesker, dyktige på hver deres måte.
- Har vært veldig bra kommunikasjon mellom ledelsen og oss i gruppen.
- Jättebra.
- Dom har varit mycket bra.
- Vill säga att de har varit mer änn bra.
- Låtit var i en kommit till tal's, men heller inte tvingat någon att prata.
- Ledarne har kunna gett ut ordet och låta alla prate. Som det var så pratade en mest och en flamsade for mycket.
- De har varit superska. En sådant målamod forståelse och kärlek.
- Vissa har tagit för stor plats.
- De var veldig søte og flinke.
- Instruktørene har gjort en veldig fin jobb med VINN. Veldig positive og engasjerende har de vært.
- Veldig involverte og forståelsesfulle.
- De har vært med, men latt oss prate om det vi følte for – BRA!!
- Fordi de har jobbet bra sammen med oss på gruppa.
- Uttrykket seg veldig godt.
- Menneskelige og samtidig profesjonelle. (Kjærlige).
- Meget bra!
- Veldig hyggelige, forståelsesfulle og snille ledere!
- Kjempeflinke. Helt topp 😊
- Dom har kompliterat varandra utmärkt.
- Betyg 5.
- Helt otroligt bra.
- De bästa!

- Programledarna har varit helt supra! Det är deras förtjänst att jag börjar hitta mig själv. Utan dem hadde jag inte varit där jag är i dag. De är GULD!
- De har varit jättebra.
- Mycket bra team och grupp.
- Mycket bra programledare som passar bra till det dom gör.
- Absolut dom BÄSTA.

(Ledelsen)

Mange har ikke svart på dette pga. at respondentene generelt ikke har hatt noen befattning med ledelsen i programmet:

- Ledningen har aldrig närvarat, tyvärr.
- Vet ej. Tror inte på ledningen för programmet borde gå på hela tiden och vara obligatorisk.
- Betyg 5.
- Alla har varit superbra.
- Bra med längre rast.

Gruppearbeidet

- Vi har kunnet snakke om helt private/vanskelige ting og jeg har følt meg trygg på at det blir mellom oss. Selv om vi er ulike så kan vi diskutere og er åpne for andres meninger.
- Vi ble en "gruppe" på 2. Men det syntes jeg var helt greit fordi tryggheten ble stor, og det har vært lett å være åpen og ærlig om ting.
- Mycket bra.
- Vi är världens bästa GRUPP!!
- Kommit varann väldigt nära.
- Kanonbra grupp.
- En mycket bra grupp, där man känt förtroende och låtit var – en uttrycka sina ord – känslor.
- Samma grei hele tiden - man skulle ha bytt.
- Vi var en gruppe med jenter som alle hadde sterke personligheter, og mye meninger og pratsomme, så det ble aldri kjedelig.
- Kommunikasjon/åpenhet har fungert veldig bra mellom jentene.
- Dette har vært en flott opplevelse og ikke minst en flott gjeng.
- Synes gruppesamarbeidet fungerte best når vi jobbet i lag hele gruppen, i stedet for to og to.
- Det var veldig lite gruppesamarbeid.
- Åpenhet, forståelse, godt vennskap.

- En av deltakerne var litt forstyrrende på noen av møtene vi var sammen på.
- Vi var en gruppe med veldig forskjellige bakgrunner, men alle kom overens og kommuniserte bra... Vi var en gjeng utenfor VINN-gruppen også!
- Alle har fungert bra sammen, vi har lært hverandre å kjenne blitt bedre kjent med hverandre.
- Bra førtroende for gruppen.
- Vi har varit 3 stk. som viljat förändra 2 som varit passiva, tyvärr.
- Tyvärr var det platoniskt av en del och det var stundom störande. Men ledarna och en del av "temarna" gjorde att vi fick til det bra ändå. TACK. Jag är mycket nögd.
- Betyd 5. Ja, för alla lysnat på varandra och tror alla har lärt och hört om andras problem.
- Vid slutet blev alla delaktiga, men gruppen märkar direkt när någon ljuger och det är synd att vissa inte vågar bryta det mönstret, men alla är där för sin egen skull. Jag har jobbat max för mig själv och det har gått bra.
- Det fanns inget förstående för om man inte var helt trygg i gruppen. Da blev de andra förnärmade. Man kan jo inte lita på alla och säga högt varför. Ganska kränkande faktisk.
- Stämmer helt.
- Etersom jag har varit helt enig i alla mina svar, vill jag poengtera at det INTE beror på att jag vill vara till lags. Jag har helt enkelt upplevt en oerhört bra interessant och utvecklande grupp...

Avslutning av VINN.

- Veldig bra med tur ut!! ☺
- Kurset har gett mig mycket insikt.
- Tycker att VINN gett mig mest av alt i programväg sen jag kom til Hinseberg. Jag har gått ALT: ART-föräldra utb – BSF.
- Fint fixa, gott fika.
- Godt å være i mål og få fristilt kveldene igjen.
- Synes det var en veldig god avslutning å se filmen ”Store gutter gråter ikke”.
- God gruppe, alle fullførte.
- Ble litt ”brått” avsluttet, men det måtte det jo egentlig bli – pga. løslatelser i gruppa. Nam, nam, godis.....☺ Tusen takk☺
- Helt fantastisk.
- Ett mycket bra program som också framfördes klokt av ledarna.
- Programledarna er är goda och ärliga människor, det kan inte bli en dåligt avslut.
- En jättebra avslutning! Änn om det på ett sätt kändes lite sorgligt att lämna en så trygg grupp...
- Kändes inte som om ”alla” av de ”høgre” uppsatta personer som var inbjudna var särskilt intresserade vilket kändes som jag var ett uppstoppat djur på museum!
- Veldig avslappnat och trevligt.
- Kunna ventilera vad som inte kannas så bra.
- Var mycket givande att prata med högsta ledningen
- Jätte bra. Rolig att det kom flera gäster som verkligen var intresserade av vad kursen handlade om.

Vedlegg C: Spørreskjema /evalueringsskjema

Her er spørreskjemaet som gruppedeltakerne har besvart:

För att gruppledarna skall kunna genomföra VINN-grupperna på bästa vis ber vi Dig att svara på några frågor om hur Du oppfattar gjennomförandet av VINN-programmet.

Kryssa i det svarsalternativ Du tycker bäst överensstämmer med Din oppfattning om VINN-programmet och hur det gjennomførdes.

Det finns utrymme för att skriva egna kommentarer vid varje fråga, för att få programmet så bra som möjligt är Dina synpunkter viktiga.

Vi ber Dig også att svara på några spørsmål om Din bakgrunn, Dine svar är anonyme.

Utvärderingen skickas till

Torunn Høydahl, Kriminalomsorgens utdanningssenter Postboks 6138, 0602 Oslo, Norge. www.krus.no KRUS er ett utbildningscenter för personal som arbetar med intagna och frivårdsdömda

Tusen tack för att Du tar Dig tid att fylla i formuläret.

Datum: _____

Teman i VINN

Sätt bara kryss för det teman du deltagit i

1. Gruppledarna skapade bra trygghet i gruppen i det första temat: Bli bekanta med varandra.

Helt oenig Delvis oenig Delvis enig Helt enig

1 • 2 • 3 • 4 •

Kommentar:

2. "Identitet och självbild, vem är jag" har gett mig insikt i hur jag presenterar mig för andra.

Helt oenig Delvis oenig Delvis enig Helt enig

1 • 2 • 3 • 4 •

Kommentar:

3. "Öppenhet och kommunikation" har gett mig insikt i hur jag kommunicerar med andra.

Helt oenig Delvis oenig Delvis enig Helt enig

1 • 2 • 3 • 4 •

Kommentar:

4. "Förändring och val" har gett mig insikt i vad jag kan förändra på i mitt liv för att avhålla mig från kriminalitet.

Helt oenig Delvis oenig Delvis enig Helt enig

1 • 2 • 3 • 4 •

Kommentar:

5. "Berusning och beroende" har bidragit till att jag hittat alternativ till droger och alkohol.

Helt oenig Delvis oenig Delvis enig Helt enig1 •

2 • 3 • 4 •

Kommentar:

6. "Sorg och förlust" har gett mig möjlighet att dela mina känslor av personliga förluster.

Helt oenig Delvis oenig Delvis enig Helt enig

1 • 2 • 3 • 4 •

Kommentar:

7. "Gränssättning" har gett mig större insikt i hur jag kan sätta gränser i förhållande till andra.

Helt oenig Delvis oenig Delvis enig Helt enig

1 • 2 • 3 • 4 •

Kommentar:

8. "Ilska" har gett mig större insikt i hur jag kan uttrycka ilska på ett bättre vis.

Helt oenig Delvis oenig Delvis enig Helt enig

1 • 2 • 3 • 4 •

Kommentar:

9. "Våld" har gett mig större insikt i vilka situationer som kan leda till våld och misshandel.

Helt oenig	Delvis oenig	Delvis enig	Helt enig
1 •	2 •	3 •	4 •

Kommentar:

10. "Barn" har gett mig bättre förståelse för vad som är viktigt i barnuppfostran.

Helt oenig	Delvis oenig	Delvis enig	Helt enig
1 •	2 •	3 •	4 •

Kommentar:

11. "Nätverk och relationer" har gett mig större insikt i nätverkets betydelse.

Helt oenig	Delvis oenig	Delvis enig	Helt enig
1 •	2 •	3 •	4 •

Kommentar:

Det var en bra avslutning av VINN

Helt oenig	Delvis oenig	Delvis enig	Helt enig
1 •	2 •	3 •	4 •

Kommentar:

Vad har du saknat?

Vid vilken anstalt genomförde du VINN?

Vilket tema, arbetsuppgift eller övning har givit dig mest?

Bakgrund

Nedan följer några frågor om din bakgrund. All information behandlas konfidentiellt.

11. Ålder (ringa in passande intervall)

16 – 18	19 – 21	22 – 25	26 – 30	31 – 35	36 – 40
Äldre än 40					

12. Hur långt straff har du? (ringa in passande intervall)

Under 3 månader	3 – 5 månader	6 – 12 månader	1 – 2 år
-----------------	---------------	----------------	----------

2 – 4 år	5 – 10 år	11 – 15 år	annet	Livstid
----------	-----------	------------	-------	---------

13. Vad är du dömd för? (ringa in passande brott)

Narkotikabrott	Stöld/rån/egendomsbrott	Våldsbrott
Ekonomisk brottslighet/bedrägeri	Annat: _____	

14. Jag skulle rekommendera VINN till andra i motsvarande situation.

Helt oenig Delvis oenig Delvis enig Helt enig

1 • 2 • 3 • 4 •

Kommentar:

15. Programledarna har lett grupperna på ett bra vis.

Helt oenig Delvis oenig Delvis enig Helt enig

1 • 2 • 3 • 4 •

Kommentar:

16. Ledningen har underlättat för genomförandet av grupperna

Helt oenig Delvis oenig Delvis enig Helt enig

1 • 2 • 3 • 4 •

Kommentar:

17. Gruppsamarbetet har fungerat bra.

Helt oenig Delvis oenig Delvis enig Helt enig

1 • 2 • 3 • 4 •

Kommentar: